

DIRVA

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
P.O. Box 03206 - Cleveland, Ohio 44103
Lapkritis - November 6, 1975 Nr.65
THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

ISPANIJA BE FRANCO

Nūdien, kada iš 143 valstybių, priklausančių Jungtinių Tautų, tik pora tuzinų turi demokratinus režimus, pasitraukęs iš politinės scenos El Caudillo Francisco Franco neatrodo taip baisus kaip buvo piešiamas. Net ir iš demokratinio krašto ir taško žiūrėti. Dėl to, kad, jei diktatūra yra neišvengiama, dešinioji yra geresnė negu kairioji. Pastaroji reguliuoja visą gyvenimą, o dešinioji paprastai palieka vietas privačiai iniciatyvai ūkiniame sektoriuje. Jei diktatūrinės valdžios stabilumas leidžia padaryti ūkinę pažangą, ją neišvengiamai paseka didesnė laisvė ir politiniam gyvenime. Tokios eigos turime du gerus pavyzdžius: Braziliją ir Graikiją. Brazilijoje karinis režimas švelnėja, o Graikijoje jis pats susmuko. Išvėlęs į avantiūrą Kipre, kuri iššaukė turkų invaziją.

El Caudillo mirties išvakarėse net ispanų socialdemokratų vadas kalbėdamas pareiškė vilties, kad armija taip greitai neišleis valdžios iš savo rankų, bet eis palaipsniui prie demokratijos atstatymo. Įvykiai kaimyninėje Portugalijoje visus pamokė. Faktinai nuo armijos priklausė ir paties Franco paskirto karaliaus Juan Carlos de Borbon likimas, kuris sakosi norįs karaliauti, bet ne valdyti. Jo tikslas esąs tikros demokratijos Ispanijoje įvedimas, tačiau to siekdamas Ispanija turinti vengti chaoso ir betvarkės. Prie to turėtų eiti ir jo sudaryta koalicinė vyriausybė iš įvairių pažiūrų politikų, išskyrus ekstremistus. Jis taip pat manęs, kad Madrido režimas esąs per daug centralizuotas ir už tat provincijoms, miestams ir rajonams turinti būti duota didesnė savivalda.

Naujo karaliaus laimei, ūkiniai Ispanija padarė nemažai pažangos ir nėra reikalinga skubių socialinių reformų, kas reiškia, kad naujas režimas turi šiek tiek laiko. Kaip sakėme, jo pasisekimas priklausys ne tik nuo paties karaliaus ir jo paskirto ministro pirmininko politinių sugebėjimų, bet ir nuo 20000 Ispanijos karininkų nusiteikimo. Už tat naujas ministras pirmininkas laukiamas iš jų tarpo. Paskutiniu metu kariuomenėje buvo pradėjusi veikti Demokratinė Karinė Unija, kurios keliolika narių, daugiausiai žemes-

VYT. ALANTAS, laimėjęs Dirvos 1975 metų novelės konkurso premiją už novelę "Karlaitė Gaudimantė", kuri pradeda spausdinti šiame Dirvos numeryje 6-7 psl. Premijos mecenatas yra Simas Kašelionis. Jury komisija buvo sudaryta iš B. Augino, V. Butkienės ir B. Gaidišo. Konkursui buvo atsiųsta 17 novelių.

PIRMOJI KULTŪRINĖ POPIETĖ CHICAGOJE SU VYSKUPU M. VALANČIUM

Lietuvių Moterų Federacijos Chicago klubas ir Lietuvių Tautiniai Namai kultūrinių popiečių ciklą pradėjo š.m. spalio 19 d. paminėdami 100 metų nuo vyskupo Motiejaus Valančiaus mirties.

Taikliu žodžiu popietę atidarė aktorė Zita Kevalaitytė-Visockienė ir pristatė šios dienos prelegentą, žurnalistą ir redaktorių dr. kun. Juozą Prunskį. Dr. J. Prunskis savo kalboje iškėlė vysk. M. Valančiaus įnašą į negausią lietuvių beletristiką, žemaičių liaudies švietimą ir blaivimą. Jei ne vysk. M. Valančiaus pastangos steigti parapijines mokyklas ir šviesti muzikų vaikus, tai vargu ar būtų atsiradusi Aušra bei Varpas, kuriais mes šandien taip didžiuojamės.

Vyskupas M. Valančius bu-

vo laipsnio karininkų, buvo suimti. Ar toji unija iš tikro sudaro rimtą pavojų, šiuo laiką sunku pasakyti. Dar nemažos įtakos gali turėti ir katalikų dvasiškija, kuri pradžioje buvė Franco pusėje, bet vėliau santykinai atvėso, jaunesniems kunigams ir pasauliečiams norint socialinių ir politinių reformų.

(vml)

HELSINKIŲ UŽMIRŠTANT

Kas būtų, jei būtų laikomasi
Helsinkio aktų?

VYTAUTAS MEŠKAUSKAS

Helsinkio aktas mūsų tarpe sukėlė nemažai susijaudinimo ir ginčų, tarytum tai būtų perkūnas iš giedro dangaus. Iš tikro Lietuvos dangus jau seniai yra apsiniaukęs ir perkūnas neturėtų stebinti. Kad galėtumėm šaltai įvertinti Helsinkio aktą, turime išvaizduoti, kas būtų be jo (ir mūsų taip nemėgstamo Kissingerio).

Žiūrėdami atgal iki pat antrojo pasaulinio karo pabaigos, Amerikos horizonte nerasime nė vieno įtakingo politiko puoselėjančio karo su Sovietų Sąjunga galimybę. Iniciatyva buvo palikta Sovietams. Net tokios jų provokacijos, kaip Vakarų Berlyno blokada ir bandymas pastatyti savo raketą Kuboje, iššaukė tik protestus, palyginant mažo masto karinius

pasirengimus, ir šokią tokią paramą išeivijos politiniams veiksniams. Ir jei karui nebūvo ryžtasi tada, karas dar mažiau įmanomas sovietams įsitaisius raketą atominėms bomboms nugabenti į taikiniu Amerikoje. Kartu komunistinis režimas neteko savo vienalytiškumo. Komunistiniai režimai visuose kraštuose panorėjo didesnės nepriklausomybės. Maskva gali pasitikėti lojalumu tik tų kraštų, kuriuose turi savo kariuomenę. Tokia padėtis vedė prie minties, kad, nenorint ir negalint kariauti, reikia ieškoti sambūvio, taikingos koegzistencijos. O jos lengviausia gali pasiekti, užšaldant savo pozicijas. Mūsų nelaimei Lietuva buvo rusų pusėje.

Prieš Koegzistenciją ir atlydį (detente) santykiuose su sovietais nepasisakė nė vienas Amerikos politikas. Net ir senatorius Henry Jacksonas, griežčiausias Kissingerio politikos kritikas, aiškina, kad problema yra ne klausimas ar atlydis reikalingas - visi nori taikos. Jam tačiau atrodo, kad iš atlydžio laimi tik sovietai, nieko neduodami amerikiečiams. Už tat jis norėtų griežtesnių derybų. Tiesa, sovietai prekybos mainuose nedaug ką gali pasiūlyti. Jie prašo amerikiečių kapitalo investicijų, už tai žadėdami atšilyginti to kapitalo (imonių, priemo-

Vysk. M. Valančius, būdamas pats kaimietis, labai ge-

(Nukelta į 4 psl.)

(Nukelta į 2 psl.)

Programos atlikėjai: aktorė Zita Kevalaitytė-Visockienė, LMF Chicago klubo pirm. M. Marcinkienė, kun. dr. J. Prunskis, aktorė Eglė Vilutienė ir aktorius Juozas Raudonis.

Helsinkij užmirštant....

(Atkelta iš 1 psl.)

nių) vaisiais. Bet jei taip, sovietai turėtų atsimokėti kitaip, pav. žmonių teisių pagerinimo srityje -- leisdami emigruoti daugiau žydų, ar netiekdami ginklų JAV priešams ir panašiai.

Žodžiu, galima pasidaryti išvadą, kad rimčiausias priekaištas Nixono-Kissingerio politikai yra tas, kad Nixonas, norėdamas išnaudoti amerikiečių taikos troškimą rinkimų proga, padarė per daug nuolaidų. Esu tačiau tikras, kad ir kita administracija, siekdama to paties, būtų panašiai pasielgusi.

Be to, turime neužmiršti, kad šalia Amerikos dar yra Vakarų Europa, kurios valstybės nevilioja karo galimybės, nes jis joms reikštų totalinį sunaikinimą. Kai kurios jų, kaip pvz. Švedija, yra linkusios į kraštutinį neutralumą, o kitos, nors ir likdamos JAV sąjungininkomis, neturėjo nieko prieš pakartotinas sovietų taikos garantijas gana patogiausiai besijausdamos dabartinėje būklėje. Didžiausia kliūtis buvo Vokietijos padalinimas, kas, kas, bet vokiečiai su tuo neturėtų sutikti! O vis dėlto jie sutiko. Kancleris Brandt pradėjo Ostpolitik išplaukusią iš prielaidos, kad dabartinė padėtis nusistovėjo ilgesniam laikui. Už papildomas garantijas Vakarų Berlynui ir pažadą duoti kiek didesnę laisvę rytų vokiečiams, Vakarų Vokietija pripažino Rytų suverenumą. Tai buvo paskutinė plyta sovietų amžiam statomoje sienoje, kurią teliko tik aptinkuoti ir pašventinti. Tą atlikti turėjo Europos saugumo ir bendradarbiavimo konferencija, kurios rezultatai žinomi Helsinkio akto vardu.

Reikia dar atsiminti, kad tuo metu, kai ta konferencija prasidėjo 1973 m., JAV turėjo dar du svarbius rūpesčius: Vietnamo karą ir arabų žydų konfliktą. Laimingai juos likviduoti Washingtonui buvo reikalinga jei ne Maskvos pagalba, tai bent santūrumas, kurį nupirkti gal galima būtų, nesiginčijant dėl status quo pripažinimo Europoje. Iš tikro, dauguma straipsnių apie žmonių teises buvo išrašyti į aktą Europos valstybių delegacijų, o ne JAV atstovų, pastangomis. Kissingeriui pasisekė padaryti palyginti gerą susitarimą dėl Vietnamo, bet kongresui pasisakius prieš bet kokią įsikišimą į Pietryčių Aziją, tas susitarimas neteko jokio pagrindo, kas išprovokavo naują ofensyvą. Tai buvo pačių amerikiečių kaltė o ne Maskvos. Laimingesnė Kissingerio ranka buvo Arti muosiuose Rytuose. Žinoma, gali sakyti, kad tas abi problemas vienaip ar kitaip su tvarkius, JAV-bėms turėjo praeiti bet koks interesas dalyvauti Helsinkio akte, kurį pasirašyti galima buvo pasiųsti kokį mažesnę valdininką. Fordas vis dėlto apsis-

prendė važiuoti pats, nes faktinai pats tekstas nėra baisus. Tik paskaitykime jo dalį, kuri buvo paskelbta okupuotos Lietuvos laikraščiuose (cituoju iš Valstiečių laikraščio rugp. 5 d. Nr.):

VII. Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių, įskaitant minties, sąžinės, religijos ir įsitikinimų laisvę, gerbimas. Dalyvaujančios valstybės gerbs žmogaus teises ir pagrindines laisves, įskaitanti minties, sąžinės, religijos ir įsitikinimų laisvę, visiems, be rasės, lyties, kalbos ir religijos skirtumo.

Jos skatins ir vystys efektyvų gyvendinimą politinių, ekonominių, socialinių, kultūrinių ir kitų teisių bei laisvių, kurios išplaukia iš žmogaus asmenybei savybingumo orumo ir yra esminės jos laisvam ir pilnutiniam vystymuisi.

Šia prasme dalyvaujančios valstybės pripažins, gerbs asmenybės laisvę išpažinti, vienasmeniška arba bendrai su kitais, religiją arba tikybą, veikiant pagal savo paties sąžinės liepimą ... Dalyvaujančios valstybės pripažįsta visuotinę žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių reikšmę; jų gerbimas yra esminis veiksnys taikos, teisingumo ir gerovės, kruvies yra reikalingi vystyti draugiškiems santykiams ir bendradarbiavimui tarp jų, kaip ir tarp visų valstybių ...

VIII-tas pirmos dalies skyrius skelbia:

'Dalyvaujančios valstybės gerbs tautų lygiateisiškumą ir teisę tvarkyti savo likimą ...

...Vadovaujantis tautų lygiateisiškumo ir teisės tvarkyti principu, visos tautos turi teisę visišką laisvę sąlygomis nustatyti, kada ir kaip jos nori, savo vidaus ir užsienio politinį statusą, užsieniui nesikišant, ir savo nuožiūra įgyvendinti savo politinį, ekonominį ir kultūrinį vystymąsi.

Dalyvaujančios valstybės patvirtina visuotinę reikšmę, kurią turi tautų lygiateisiškumo ir teisės tvarkyti savo likimą gerbimas ir efektyvus gyvendinimas vystyti draugiškiems santykiams tarp jų, kaip ir tarp visų valstybių, jos taip pat primena kaip svarbu, kad šitas principas jokia forma nebūtų pažeidžiamas.'

Mus blogai tačiau nuteikė III-čias skyrius, kuris skelbia:

'Dalyvaujančios valstybės laiko neliečiamomis visas viena kitos sienas, kaip ir visų valstybių Europoje sienas ir todėl jos dabar ir ateityje vengs bet kurių pasikėsinių į tas sienas.'

JAV lietuvių bendruomenė laiko tai 'oficialiu pripažinimu', visai užmiršdama, kad Lietuvos sienos dabar yra pačios geriausios nuo pat 1918 metų! Pakaktų tik pirmos dalies VII ir VIII skyriaus sąžiningo įgyvendini-

GRŪDŲ SANDĖRIS SU SOVIETAIS

'Not-bad' -- pavadino kaptalistinis The Wall Street Journal JAV-Sovietų Sąjungos susitarimą dėl grūdų eksporto. Pagal jį sovietai pasižadėjo per 5 metus kasmet pirkti po 6 milijonus tonų kviečių ir kukurūzų (corn) maždaug lygiomis dalimis. Jie galėtų pirkti dar 2 milijonus tonų be konsultacijos su JAV vyriausybe, jei JAV derlius siektų 225 milijonus tonų ar daugiau. Priešingu atveju JAV gali sovietų pirkimus apriboti. Jei sovietai ir norėtų kuriais metais pirkti daugiau kaip 8 milijonus tonų, jie pirmiausiai turi susitarti su Washingtonu. Sovietai taip pat pasižadėjo nupirktus grūdus atsiimti metų bėgyje lygiomis dalimis, o mokės jie grynais pagal pirkimo dienos rinkos kainą. (Kas išeitų apie 1 bilijoną dolerių į metus dabartinė kaina.)

Iš pirmo žvilgsnio sandėris galėtų pasirodyti ne tik

mo, kad Lietuvos būklė dramatiškai pagerėtų. Deja, principai neturi įstatymo galios, o ir su įstatymais mažai skaitomasi, kol nėra jėgos jiems įgyvendinti. Jau dabar galima konstatuoti, kad Helsinkio aktas baigiamas užmiršti ir šiaip ir anapus geležinės uždangos, kuri išsi laikė 30 metų. Bet nieko nėra amžino ...

P.S. Idomu, kad Lietuvoje buvo paskelbta tik dalis priimtų principų, kurie labai gražiai skamba teoriškai, bet sunkiai įgyvendinami praktiškai. Nutylėti lengviau pasiekiami principai, kaip sutarimas palaipsniui palengvinti išvažiavimą ir atvažiavimą iš užsienių bei sumažinti saugumo reikalavimus, kurie trukdo laisvę judėjimą, o taip pat, kad religinės organizacijos, kas labai svarbu Vatikanui, gali savo reikalais palaikyti kontaktus su užsieniu ir pasikeisti informacijomis. Vakarų spaudoje daugiau dėmesio buvo atkreipta kaip tik į tuos Helsinkio principus. So vietijoje ištisai jie buvo paskelbti tik Pravdoje ir Išvestijose.

daryti ir vėliau. Turėdami tai galvoje, The Wall Street Journal ir pavadino sandėrį 'not-bad', nepaisant to, kad jis ir prieštarauja laisvos prekybos principui.

Idomu, kad Kremlius, pasižadėdamas pirkti grūdus kas metai, neturi vilties savo krašte tiek jų užauginti kad jų užtektų ne tik krašto gyventojų išmaitinimui, bet ir norimai padidinti mėsos ir kiaušinių produkcijai. Tai kalbėtų už tai, kad jie turi, ir rimtai nori pagerinti savo gyventojų aprūpinimą.

Amerikiečiai norėjo tą grūdų sandėrį susieti ir su sovietų naftos ar suskystintų dujų pardavimu JAV-bėms. Nors tai būtų nedidelis kiekis, vos 200,000 per dieną (JAV įsiveža 17 milijonų statinių naftos per dieną) jis turėtų daugiau simbolinės reikšmės kaip akibrokštas naftos gamintojų kartelei, ypač jei būtų galima išsiderėti naftą kiek pigesnę kainom. Sovietai į tą biznį neėjo suprantamais sumetimais, jiems visai neįdomu padėti amerikiečiams. Būtų gera, kad to paties principo visados laikytusi ir JAV.

(vm)

DIRVAI visą korespondenciją ir pinigus siųsti šiuo adresu:

Dirva, P.O. Box 03206, Cleveland, Ohio 44103.

PETKUS
LAIDOJIMO ĮSTAIGA

MARQUETTE PARK CHICAGO
2533 W. 71 St. Tel. GR 6-2345-6

CICERO ILLINOIS
1410 S. 50 Ave., Tel. TO 3-2108-9

TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
DIRVA
 P. O. BOX 03206
 CLEVELAND, OHIO 44103
 Tel. (216) 321-4751
 THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER
 EDITOR VYTAUTAS GEDGAUDAS

Second-class postage paid at Cleveland, Ohio. Published Weekly by American Lithuanian Press Radio Ass'n, VILTIS Inc. Subscription per year \$13.00. Single copy 20 cents.

Prenumerata metams \$13.00, pusei metų \$7.00 • Atskiro numerio kaina 20 centų • Straipsniai pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu nebūtinai išreiškia redakcijos nuomonę • Nespausdinti straipsniai grąžinami tik autoriams prašant • Už skelbimų turinį ir kalbą redakcija neatsako.

TIEMS, KURIŲ MŪSŲ TARPE NĖRA

Kai parausta medžių lapai po rudens našta ir nuo tolstančios saulės atsisveikinimo raudų, kai tamsėja dangaus debesys ir rūščiau sujudą ežerų ir vandenynų bangos, vaškinių žvakių šviesoje, apsuptoje smilkalų dūmais, grįžta rudeniskai lietuviška nostalgija. Prisimename Vėlinių tamsius vakarus su tūkstančiais blyksnių žvakelių ant kapų, su vystančių astrų puokštėmis ir eglišakių vainikais ant Nežino Kareivio kapo. Tai toli ma praeitis, negražinama, bet nepamirštama.

Ir čia, laisvajame pasaulyje, lietuviams laikas sukrovė naują praeities archyvą. Visa eilė kapų supilta didžiulėse Amerikos, Australijos ir kitų kraštų kapinėse, palikta eilė neužpildomų spragų. Paliko mus daugelis tų, kurių draugystę vertinome, kurių darbais didžiavomės ir kurių darbo vaisiais šiandien naudojames. Jau ilgas sąrašas tų, kuriuos lydėjome į paskutinę poilsio vietą... Bet ar visada vertinome juos, kai jie buvo mūsų tarpe? O gal tik gražiomis kalbomis palydėjome į kapus, kai jau geros valios parodymui šioje žemėje buvo per vėlu?

Vėlinių proga, atidavę pagarbą mirusiems, pažvelkime aplink save ir susimąstykime: dar ne per vėlu įvertinti tuos, kurie yra su mumis. Vieną dieną visų mūsų čia nebebus. Taigi, teprasiveržia į mūsų skubotą, taip audringą gyvenimą viena rimties valandėlė, kad galėtume persvarstyti savo elgesį kito žmogaus atžvilgiu. Meilė, supratimas, užuojauta ir įvertinimas reikalingi šiandieną, dabar. Malonus žodis šiltas rankos paspaudimas, paskatinimas, padėka — tai dalykai, kurie nieko nekaštuoja, bet turi nepaprastos vertės kasdieniniuose žmonių tarpusavio santykiuose. Prisiminkime ir tuos, kurie dar gyvi, bet dėl įvairių gyvenimo sąlygų yra pakeitę savo gyvenamąsias vietas. Pasigendame mes ir jų, nes jie paliko eiles draugų, bičiulių, pažįstamų, kurių gyvenimuose taip pat liko spragos. Turėtumėm rašyti visiems jiems laiškus, kad žinotų, jog nėra pamiršti.

Nesustabdomas laiko bėgimas įrašo savo pėdsakus į mūsų veidus, rudens šarma sidabrina smilkinius, ir jų čia nėra su mumis drauge da-

lintis gyvenimo džiaugsmais ir rūpesčiais, drauge eiti gyvenimo keliu ir sekti pasikeitimus, stebėti augančią jaunąją kartą ir pasikeitimus mumyse pačiuose.

Prisiminkime tuos, kurių mūsų tarpe nėra, ir mylėkime vienas kitą, vienos tautos vaikai, vienos bendros nelaimės aukos, vieno gyvenimo bendrakeleiviai — mūsų čia taip nedaug.

(ab)

• DIRVA, kol bus įsigyti savi namai, laikinai įsikūrė nuomajamose patalpose:

6116 St. Clair
 Cleveland, Ohio 44103

(3)

Rytų Europos bloko kraštams jis pasakė tiesiai: 'Jungtinės Amerikos Valstybės laiko, kad principai dėl kurių ši konferencija susitarė yra dalis paveldėjimo turtingos civilizacijos, kurią mes saugome visai žmonijai. Mano kraštui jie nėra šablonai ar tuščios frazės. Mes laikome šį darbą ir šiuos žodžius labai rimtais ... yra svarbu, kad jūs suprastumėt Amerikos žmonių ir jos vyriausybės gilų pasišventimą žmogaus teisėms bei pagrindinėm laisvėm, taigi tuo pačiu ir pasižadėjimams, kuriuos ši konferencija padarė atžvilgiu laisvesnio judėjimo — žmonių, idėjų ir informacijos.'

Šie ir kiti pareiškimai atodytų yra tiesioginė reakcija prieškritiką, kurios Helsinkio konferencija susilaukė Jungtinėse Amerikos Valstybėse.

Suprantama, Vakarų diplomatai iš anksto žinojo, kad

Sovietų Sąjunga niekuomet deklaracijos pasižadėjimų nepildys. Vis dėlto jie konferenciją sveikino, kaip didelį taikos laimėjimą. Jie tikėjosi padėties pagerėjimo kitoje srityse — kaip Amerikos derybose susovietų Sąjunga dėl atominių ginklų apribojimo (salt derybos); Bendro ginkluotų pajėgų sumažinimo centrinėje Europoje; Graikų-Turkų derybose dėl Kipro; Arabų-Izraelio problemų sprendime ir taip toliau.

Kiti deklaracijos paragrafai atidaro platesnius kelius prekybai, technologinės informacijos pasikeitimui, industrinei kooperacijai, ir kitiems projektams — kaip žemės ūkis, energijos šaltiniai, transportacija, meteorologija, aplinkos sferos tyrimai (environment), kompiuterių technologija, medicina, erdvės tyrimai ir kitos sitys.

Mums ypatingą interesą sukėlė paragrafai, kalbantieji apie kooperavimą humanitarinėse srityse. Kaip jūs jau žinote, šis susitarimas žada nevaržyti laisvesnių kontaktų ir šeimos narių susitikimų. Signatarai pareiškia, kad jie elgsis 'pozityvios ir humaniškos dvasios nuotaike' sprendžiami aplikacijos asmenų, kurie norės susijungti su savo šeimos nariais kreips ypatingą dėmesį į prašymus, turinčius skubos pobūdį.

Asmeninių ir profesinių kelionių nuostatai turi būti sušvelninti; turizmo sąlygos priėjimas prie informacijų ir jų pasikeitimas turi būti pagerinti. Signatarai taip pat pasižadėjo pagerinti darbo sąlygas žurnalistams.

Skaitant šiuos paragrafus reikia pastebėti, kad jie visi taikomi Sovietų Sąjungai ir kitoms komunistinėm valstybėm, nes šeimų susijungimo, kelionių, riboto turizmo, priėjimo prie informacijos šaltinių, bei žurnalistinių pastangų problemos yra tipingos tikrai totalitarinio režimo kraštams. Laisvame pasaulyje šios problemos visiškai neegzistuoja.

Už šiuos viską apimančius bet absoliučiai tuščius pasižadėjimus, angliškai pasakytum 'pie-in-the sky', Sovietų Sąjunga ir jos satelitai sugebėjo išgauti Amerikos ir kitų Vakarų valstybių ratifikaciją sienų, kurios buvo suvertos sovietų agresija.

Iš kitos pusės, abiem blokam — Rytų ir Vakarų — deklaracijos galios tik tiek, kiek jie panorės jos laikytis.

Vos tik delegatams Helsinkyje susirinkus, Leonidas Brežnevas patvirtino skeptikų įtarimus, kad Sovietai Sąjungą nemano deklaruotų principų laikytis. Jis dieną prieš deklaracijos pasirašy-

mą padarė pareiškimą, kad susitarimas neduodas teisės Vakarų valstybėms kištis į Sovietų Sąjungos vidaus reikalus.

Tuo tarpu Portugalijoje, kaip spauda praneša, pastebėti Sovietų agentai. Jie ten remia ir kursto komunistų organizuojamą ardymo veiklą. Prezidentas Fordas buvo priverstas viešai Sovietų Sąjungą įspėti laikytis Helsinkio susitarimų ir nekišti rankų į Portugalijos vidaus reikalus. Sovietai gi iš savo pusės atsiliepė skatindami viso pasaulio 'progresyves' jėgas, t.y. komunistus, remti Portugalijos komunistų smurto priemones valdžią nuversti.

Tik savaitei po susitarimo praslinkus, Sovietai atsiskakė išduoti daugkartinę įvažiavimo-išvažiavimo vizą dviem Amerikos žurnalistams, norėjusiems paruošti straipsnius apie Rusiją.

Tik po dviejų mėnesių nuo pasižadėjimų pasirašymo, agentūra, kuri rūpinasi žydų emigrantais, pranešė, kad dabar mažiau žydų išleidžiama negu anksčiau.

Mes žinome, kad Lietuvoje represijos tęsiasi kaip ir anksčiau. Lietuvos Katalikų bažnyčios kronika piešia liūdną vaizdą mūsų ir mūsų tėvų krašte, kai tuo pačiu laiku Amerikos ir Rusijos astronautai kartu skraido erdvėje ir rodo puikius detantės vaisių paveikslus.

Tik vakar iš spaudos patyrėme apie vieną šurpų įvykį pereitą sausio mėnesį Ukrainoje buvo pakartas kunigas už religinę veiklą. Šis ištikrųjų yra grėsmingas faktas, nesenai iškilęs į paviršių. Įsi vaiduokite: kunigas nužudytas už religinę veiklą. Jis nebuvo apkaltintas tariama 'kriminaline' veikla, šnipinėjimu ar panašiai. Tai pavojingas žingsnis brutalumo kryptimi. Man žinoma, nėra reikalo jus įtikinti apie Sovietų Sąjungos nežmonišką prigimtį, ar įrodinėti tai, kad ji nesilaikys Helsinkio išpareigojimų, kaip nesilaikė ir daugelio kitų išpareigojimų.

Prieš mus iškyla klausimas: ką mes turime daryti?

Europos saugumo deklaracija yra moralinis smūgis mūsų aspiracijom, taip kaip tokiom latvių ir estų aspiracijoms. Mes visi, tad, turime surasti kelius, kiek galima šią deklaraciją pakreipti savo naudai. Faktiškai, joje yra tam tikrų elementų, kurie galėtų veikti mūsų naudai. Tam tikru atžvilgiu, disidentai Lietuvoje ir kituose okupuotuose kraštuose rodo mums kelią.

Jie bando išsikovoti elementarines teises, nurodanti tuose dokumentuose skelbiamus principus. Tas

(Nukelta į 4 psl.)

ŽIEMOS EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ išvyksta 1975 m. gruodžio 19 ir grįžta 1976 m. sausio 3 d.

iš BOSTONO ir NEW YORKO

Kaina \$895.00

Kelionė lėktuvu, PIRMOS klasės viešbučiai, maistas.

Prie šios grupės galima jungtis ir iš kitų miestų su papildomu mokesčiu.

GRUPĖJE DALYVIŲ SKAIČIUS RIBOTAS
 — NESIVĖLUOKITE!

1976 metais kelionės į LIETUVĄ prasideda BALANDŽIO mėnesį — kaina nuo \$645.00. Registracijas priimame dabar. Kreipkitės į:

TRANS-ATLANTIC TRAVEL SERVICE

393 West Broadway, P. O. Box 116
 South Boston, Mass. 02127
 Tel. (617) 268-8764

Savininkė: ALDONA ADOMONIENĖ

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI
MAŽEIK & EVANS
 6845 SO. WESTERN AVE., CHICAGO, ILL.
 TRYS MODERNIŠKOS
 AIR-CONDITIONED KOPLYCIOS
 Mašinoma vieta
 REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

EUROPOS SAUGUMO KONFERENCIJA...

(Atkelta iš 3 psl.)

Sovietų Sąjungos pareigūnus pastato į gana nepatogią padėtį pasaulio opinijos akyse.

Savaime suprantama, kad būtų neatsakinga galvoti apie karą ar piršti kitokius smurto veiksmus. Atominio karo grėsmė verčia nuo panašių minčių susilaikyti.

Po Budapešto ir Poznanės 1956 metais, ir Pragos 1968 metais, kalbos apie sukilimus neturėtų daug vertės. Disidentai pačioje Sovietų ir okupuotose kraštuose dabar nekalba apie valdžios nuvertimą.

Jie cituoja Sovietų Sąjungos konstituciją, įstatymus, ir reikalauja, kad valdžią laikytųsi savo pačios paskelbtų principų. Tokia veikla režimą pastato į gana keblią padėtį. Tokiais atvejais jis nedrįsta imtis labai griežtų priemonių ir dažnai yra priversti daryti smulkias nuolaidas ne esminių konfliktų atveju.

Panašios krypties taktiką galima būtų naudoti ir mūsų veikloje. Pavyzdžiui, kada mes kalbame, norėdami kam nors padėti Lietuvoje, mes neturėtume kalbėti apie žmogaus teises, kurios anai pušei yra tik miglota frazė. Mes turėtume konkrečiai cituoti principus, kaip jie yra deklaruoti Helsinkio susitarimuose. Jei masiniai – kaip į kokią bibliją – būtų nurodoma į to dokumento skelbiamus principus, tas galėtų sukurti panašios rūšies moralinį spaudimą, kuris Simą kudirką ištraukė iš Sovietų koncentracijos stovyklos.

Jei mes negalime atsikviesti savo giminių iš Lietuvos, mes galime skųstis savo valdžiai ar spaudai, kad Sovietai pažeidžia Helsinkio susitarimus. Jei sužinome, kad kas nors areštuotas už draudžiamos knygos skaitymą, ar kunigas uždarytas į kalėjimą už katekizmo mokymą, mes galime pacituoti Helsinkio dokumentą apie jų teises tai daryti. Patys Sovietai mums davė šią priemonę.

Jei mes atkakliai šia kryptimi veiksime savo tarpe, ir kartu su kitomis tautybėmis esančiomis panašioje padėtyje mes galėsime sukurti tokią atmosferą, kuri verstų So-

vietus pripažinti savo atsakomybę Helsinkio akto atžvilgiu.

Nežiūrint Helsinkio deklaracijos neigiamų implikacijų aš vis dėlto tikiu, kad Vakarų vyriausybės yra atstovaujamos iš esmės moralinių asmenybių, kurios yra nuširdžiai susirūpinusios žmogaus teisėmis.

Taip pat, kaip negalime garbinti Raudonosios Kinijos tik dėl to, kad ji yra antisovietinė, taip negalime be sąlyginiai pasmerkti ir savo bei kitų draugiškų kraštų vyriausybių, kad jos išleido į detantę su sovietų Sąjunga. Mes turime kritikuoti savo vyriausybės klaidas ir, kur galima, jas paversti mūsų pačių naudai.

Tą mes galime padaryti primindami, kur reikia, kad Sovietų Sąjunga Helsinkio susitarimais prisiėmė labai svarbią atsakomybę žmogaus teisių ir tautų santykių srityje.

Padarykime savo užduotimi veikti, kad bet koks šių pagrindinių principų laužymas Sovietų sąjungoje būtų girdimas visuose šio krašto kampuose ir visame pasaulyje.

Tuo būdu, gali tos nelaimingos Helsinkio deklaracijos susilauksime ir tiesioginės, ar netiesioginės naudos savo interesams.

Po gražaus Vysk. M. Valančiaus minėjimo Chicagos Tautinių Namų šeimininkas Br. Kasakaitis vaišina "viengungius" tik kavute. Iš kairės: A. Šošė, P. Stoncelis, S. Kašelionis, C. Modestas, J. Andrašius, P. Vebra, J. Vedegys, (stovi) Br. Kasakaitis, A. Juodvalkis, M. Valiukėnas ir V. Mažeika.

PIRMOJI KULTŪRINE POPIETĖ...

(Atkelta iš 1 psl.)

rai perprato kaimiečių galvo seną ir psichologiją. Jo parašyti raštai, skirti kaimo gyventojams, yra pritaikyti jų galvosenai ir būdai, kad galėtų lengvai suprasti.

Aktoriai Eglė Vilutienė ir Juozas Raudonis paskaitė iš jo raštų ištraukas. J. Raudonis žemaitiškai paskaitė iš šventųjų gyvenimo, kaip Valančius buvo rašęs.

Vyskupo Valančiaus pastangos kurti lietuviškas parapijines mokyklas ir blaivybės draugijas, nepatiko ru-

sų administracijai ir nuolat buvo skundžiamas vidaus reikalų ministeriui.

Vyskupas Valančius pirmasis parašė lietuvių kalba mokslinį vaikų - žemaičių Vyskupystę.

Pabaigoje aktorė Eglė Vilutienė paskaitė iš Valančiaus beletristikos - 'Nedora Marė', sulaukusi gausių aplo-dismentų.

Baltieji carai neišdrįso vyskupo M. Valančiaus iš-tremti iš savo vyskupijos, atskirti nuo savo kaimenės, nors labai gerai žinojo, kokią įtaką jis turi savo avelėm. Ar šiandien neišdrįstų raudonieji carai tokio asmens su naikinti, sunku pasakyti – greičiausiai ištremtų ir sunaikintų, kaip kad padarė su kitais Lietuvos vyskupais.

Dr. J. Prunskis savo gražiai ir sklandžiai perduota paskaitą baigė vyskupo testamentiniais žodžiais: '...Ken-tėkite, žinokite, jog sulauksite gadynės, kurioje praslinks persekiojimas ir vėl su džiaugsmu giedosite bažnyčioje žemaitiškai ir lietuviškai giesmes.'

Aktorė Zita Visockienė padėkojo prelegentui kun. dr. Juozui Prunskiui už taip įdomiai ir naujai pasakytus žodžius apie garsų žemaičių ir lietuvių muziką vyskupą. Taip pat padėkojo aktoriams E. Vilutienei ir J. Raudoniui savo talentais pajvairinusiems prelegento žodžius. Pasveikino svetį vyskupą Vincentą Brizgį, savo dalyvavimu suteikęs šiai popietei didesnę vertę ir pabarė

tuos, kurie po šeštadienio linksmybių nesiteikė atvykti į Tautinių Namus pagerbti didįjį lietuvių vyskupą Motiejų Valančių.

Po programos Federacijos narės svečius pavaišino kavute su skanėstais.

VISUOMENĖS ŽINIAI

Man teko patirti, kad šiois dienomis Almus Šalčius The American Lithuanian Foundation Inc. vardu yra išsiuntinėjęs eilei asmenų informacinį laišką apie galimybes investuoti pinigus į Juno Beach vietovėje kuriamam 'lietuviškam kaimui' numatytus žemės sklypus.

Norėdamas išvengti bet kokių galimų nesusipratimų, pranešu visiems, kad dėl savo turimos nuosavybės Juno Beach, nei p. Almui Šalčiui, nei kam kitam, jokių igalavimų nesu davęs. Nei su p. Šalčium, nei su jo atstovaujama bendrove jokių ryšių neturiu.

Vytautas Tomkus
Juno Beach, Florida

• JAV LB Reorganizacijos vadovybė praneša, kad š.m. lapkričio 16 d. Sheraton Motor Inn, 5400 So. Cicero Ave. šaukia konferenciją. Bus peržvegti nuveikti darbai, išklausti pranešimai, svarstomi ir priimami įstatai, aptariami ateities veiklos planai ir sudaryti pastovūs centro organai.

Konferencijos pradžia 10 val. ryte. Kviečiami ir svečiai bei spaudos atstovai, kad galėtų daugiau susipažinti su reorganizacijos rūpesčiais ir idėjomis, tačiau svečiai balsuoti teisės neturės.

Po Konferencijos, 5 v.v. ten pat bus priėmimas-ban ketas, kuriame prašoma dalyvauti visus.

(sk)

• BALTIMORĖS ir apylinkių lietuviai turės progą pamatyti mums žinomą Grandinėlę lapkričio 15 d. 7:30 val. vakare, Baltimorės Lietuvių Salėje. Rengėjai, LB apylinkė, prašo visų įsigyti bilietus iš anksto, nes prie durų jie nebus parduodami. Bilietai gaunami per valdybos narius.

KALĖDŲ EKSKURSIJA Į LIETUVĄ

KELIONĖ: 6 naktys Vilniuje, 1 dienos išvyka Kaune,
3 naktys Vienoje, kur sutiksim Naujus Metus,
4 naktys Muenchene.

**nuo GRUODŽIO 22 iki SAUSIO 5
tikrai \$969.00**

EKSKURSIJA IŠVYKSTA SU LUFTHANSA
KOMPANIJA IŠ BOSTONO IR NEW YORKO

Dėl daugiau informacijų kreiptis į:

ALGIRDA MITKŲ

8 WHITE OAK RD. NEWTON, Mass. 02168
Tel. 617 969-1190

arba

GALAXY TOUR & TRAVELS

141 LINDEN ST. WELLESLEY, Mass. 02181
Tel. 617 237-5502

Prašome pasinaudoti šia puikia proga
aplankyti LIETUVĄ per šventes.

Viešėdami Chicagoje aplankykite **PARAMA** MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVĘ

2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332

Savininkai: J. JANUŠAITIS ir J. MAŽEIKA

Cia rasite didžiausią pasirinkimą vietinių ir importuotų likerų
ir kitokių gėrimų, gi delikatesų skyrius stebina savo įvairumu.

Kainos žemos — Pasirinkimas didelis.

APSILANKĘ — ĮSITIKINSITE.

STASĖS KLIMAITĖS-PAUTIENIENĖS DAINŲ VAKARAS

JURGIS GLIAUDA

Solistės (sopranas) Stasės Klimaitės-Pautienienės dainų vakaras, kuris įvyko spalio 18 d. Bay Women klubo salėje, Santa Monikoje, S.M. Amerikos lietuvių klubo surengtas, paliko puikų įspūdį. Solistė pristatė mums savo dainavimo meną, išieškoto repertuaro rėmuose. Tai buvo solistės vokalo ir sceninės pozos triumfas, koncerto publikos džiaugsmas ir bendro kolorito išlaikymas iki perfekcijos. Tai buvo darbo, studijų ir talento sandauga.

Naujovė čia ir fakte, kad solistė įrodė dvižanriškumo sanbūvio šviežumą vieno vokalio renginio apimtyje. pirmoji dalis buvo skirta praėjo šimtmečio romantikams ir mūsų kompozitorių kūriniais. Antroji dalis vadinosi mai populiariai muzikai, kuri mūsų scenose dažnokai taip rūpestingai apeinama.

Stasė Pautienienė džiugino savo soprano ištekliais. Ji absoliučiai familiariška aukštame registre, virtuosiškai

žengianti tremolo moduliacijomis, suradusi šiltą, mašatinį koloritą Brahmsui ir Šubertui, virpanti aistra Metrikenės romanse 'Jado auskarai', pajutusi nostalgijos aistrą K.C. Banaičio operos arijai, nuoširdžias tonacijas Kačanausko 'Kur aš našlaitėlė', gūdžius atspalvius G. Gudauskienės 'Smilgosė', išlaikydama V. Jakubėno mini baladę 'Ievos' dramatiškose nuotaikos variantų vilnyse.

Antroje savo rečitalio dalyje Stasė Pautienienė įžengė į kontrastuojančią pirmą rečitalio dalį stichiją. Čia buvo siūbuojančioji B. Budriūno dainelė 'Mano meilė'. Čia suskambėjo 'Love Story' motyvai, Gershwino miuzikalų ištraukos, kiti (man nežinomi) autorių dalykai. Populiarios, modernios muzikos repertuaras buvo atrankus, melodingas, be 'big bito' ekstravagancijų.

Pirmoje ir antroje rečitalio dalyse solistė sužvilgo išieškota scenine poza, kas gai

vus pragiedrulis mūsų koncertinės scenos statikoje. Tai yra revoliucinė mintis — praplėsti rečitalio rėmus tokiu dvižanriškumu! Solistė, tad, turėjo progą sulieti toną, pozą, mimiką, nuotaikos prigimtį į vieną darnų akordą, kurio neįmanoma skaldyti, nes jis naturalus ir vienylytis.

Puikus kvėpavimas ir rūpestinga partitūros aranžuotė, tvirtai išlaikė melodijos srovenimą ir kantilenos nustatymo aukštį kiekviename dainuojamame kūrinyje. Caccici madrigalo deklaracija ir Mozarto arijetė buvo lygiavertiškai geros, kaip ir populiarios 'Meilės istorijos' baladė. Melancholiškai sultingą Šuberto ir Brahmsio romantiką Pautienienė meistriskai sujungė su antros koncerto dalies repertuaro žaismingu kapriziškumu, polėkiška koketerija ir švelniu pikantiškumu.

Tad dainų vakaras praėjo dvižanriškumo ženkle, ir simboliškai paryškindama rečitalio dvižanriškumą, solistė pirmąją dalį dainavo su baltais, o antrąją dalį su juodais rūbais.

Dainų aranžuotę atliko ir solistei akompanavo William Lockwood. Tenka džiaugtis šio hollywoodinio pianisto atėjimu į mūsų koncertinę sceną. Jis išvalgus, jautrus — o lietuviško teksto kūriniuose nėra lengva akcentą ir tonaciją suderinti su žodžiu. William Lockwood įveikia tą problemą, jis rūpestingas ir pastabus.

Kai kuriuos antros koncerto dalies dalykus lydėjo ritminių būgnų akomanimentas. Gershwino melodijų ištraukas atliko solo pianinas (William Lockwood) ir ritminiai būgnai (Edward Lerner).

Šiuo rečitaliu solistė Stasė Klimaitė-Pautienienė įrodė esanti eksportinė kaliforniškoji dainos žvaigždė. Jos laimėjimai amerikietiškuose koncertų scenose, premijos ir atgarsiai spaudoje, susižavėję ir šiuo atliepiu į rečitalį. Pernai Chicagos lietuviškojo teatro festivalio renginyje, vaidindama mano dramoje 'Naktis' (rež. D.Mackialienė) ji gavo festivalio 'Oskarą'.

Užtikrintai stipriai Stasė Pautienienė sustojo savo koncertinės scenos stichijoje. Ji pilna vitališkos jėgos, sklidina veržlaus estradinio aperčus. Neperkrovusi renginio programos, ji atliko ją pasigėrėtinai preciziškai, be su savo individualybės atskardžiais. Ji išsiveržė iš formalizmo, kuris mummyse dažnas. Jos vokalas skambėjo gyva jėga senuose (ir amžinai jaunuose) kūriniuose. Moderniuose dalykuose buvo jos dainuotinio ir išraiškos meno sugestyvumas.

Koncertą baigus — daug gėlių, aplodismentų, bisų ir...šampano su kitomis vaišėmis.

Laureatas Jurgis Gliuda pasirašo savo romaną "Pagairė" knygos mylėtojams: Pr. Gasparoniui ir V. Apeikiui.

L. Kanto nuotrauka

JURGIO GLIAUDOS premijuoto romano PAGAIRĖ pasitikimas

ALĖ RŪTA

Knygos, mielos knygos! Ne taip dažnai jos nepasirodo, o ir pasirodžius negreitai pastebimos ir lėtai išperkamos, mažai beskaitomos ...

Ne, tai ne skundas! Tai tik priminimas, kad knygai reikia daugiau dėmesio.

Los Angeles lietuviai didžiuojasi, kad savo mieste turi daugiakartinį beletristikos laureatą, rašytoją Jurgį Gliudą. jo knygos per visą dvidešimtmetį skynė laurą po lauro, buvo labai skaitomos ir diskutuojamos. Ir tik vėliausiu metu, kai dėmesys lietuviškai knygai iš viso kiek sumažėjo, net ir jo naujasis romanas, vėl nusines Draugo romanų konkurso tūkstantinę, ilgai nebuvo recenzuojamas, nei viešai minimas. Ledus pralaužė Los Angeles ir Santa Monikos Bendruomenės skyriai, kai Bendruomenės Kultūrinių popiečių komitetas, pagaliau, surado vietą ir datą laureato rašytojo naujajam kūriniui viešai paminėti, tinkamai ji visuomenei parodyti. Spalio 5 Los Angeles lietuvių parapijos salėje įvyko įdomi literatūrinė popietė, dalyvaujant pačiam autoriui su žmona ir pilnai salei losangeliečių.

'Pagairė' pasitiko ... du kalbėtojai: prof. Vladas Juodeika ir Irena T. Tamošaitienė. Prof. V. Juodeika, būdamas socialinių ir politinių mokslų žinovu bei dėstytoju, bet labai mėgstas ir grožinę literatūrą, plačiai apibūdino naują J. Gliudos romaną, įvertindamas jį kaip labai įdomų skaitinį, išvalgų šių dienų okupuotos Lietuvos vaizduotoją ir gilų psichologiškai tikrais charakteriais bei naujom filosofinėm-religinėm idėjom. Prof. V. Juodeika, kryptelėjęs truputį nuo pačios knygos, padarė įdomių, ir išvalgių pastabų apie dabartinę ir ateities Lietuvą ir priminė klausytojams komu-

nizmo klastą bei grėsmę. Ilgoka profesorius paskaita ne kiek publikos nenuvargino, priešingai — sužavėjo!

Irena T. Tamošaitienė, baigusi meno istorijos ir germanistikos aukšt. mokslus, taip pat lietuvių literatūros mėgėja ir nuolatinė skaitytoja, savo kondensuotame rašiny palietė 'Pagairės' moteris, idomiai jas paanalizuo-dama ir padarydama jų charakterių apibendrinimus. Įdomiausiu 'Pagairės' romano veikėju, žinoma ji rado vėžiu mirusio Taduko sesutę kuri, nežiūrint visų komunizmo ir ateizmo pagairių, iš savo religingos senolės, gal būt, perims ir pratęs stiprų lietuviškos būdą ir stiprias tradicijas.

Irenai T. Tamošaitienei netikėtai prireikus išvažiuoti, jos įdomų ir taiklų rašinį kalbą išpūdingai perskaitė jauna mokytoja Dalilė Polikaitienė.

Kalbėjo ir autorius. Jis, tarsis papildė abu šios progos kalbėtojus, išskeldamas keletą minčių ir idėjų

Visas šis prasmingas kultūrinis įvykis turėjo ir meninę programą: režisierė ir aktorė Dalila Mackialienė, kaip visada, gražiai paskaitė iš romano 'Pagairė' ištrauką (Tadukas linoninė).

Kavutės metu gausūs svečiai ilgai vaišinosi, dalijosi išpūdziais, dideliu ratu apsupo autorių, laukdami jo autografo. Vacys Prižgintas, Los Angeles lietuviškų knygų platintojas, šios popietės metu pardavė keliasdešimt J. Gliudos knygų.

Bendruomenės Kultūrinių popiečių komitete yra: I.T. Tamošaitienė, J.Raulinaitis, R.Dabšys, A.Polikaitis. Kavutę paruošė ir pildė — D. Polikaitienė ir B. Dabšienė. Pyragaičių parūpino J. Gliados gerbėjos — labdaringos ponios.

Didžiausias kailių pasirinkimas

pas vienintelį lietuvių kailininką Chicagoje

NORMANA BURŠTEINA

Tel. 263-5826

(įstaigos) ir

677-8489 (buto)

185 North Wabash Avenue 2nd Floor
Chicago, Ill. 60601

TAUPYKITE DABAR

Pas mus. Ne visi tarnautojai yra lietuviai, bet kiekvienam skyriuje galima susikalbėti lietuviškai.

UŽ CERTIFIKATUS MOKAME:

7 3/4% — 6 metų su \$1,000, minimum.

7 1/2% — 4 metų su \$1,000, minimum.

6 3/4% — 30 mėn. su \$1,000, minimum.

6 1/2% — 1 metų su \$1,000, minimum.

VĖLIAVOS DUODAMOS NEMOKAMAI pradėjus naują taupymo sąskaitą. Gausite vieną amerikietišką ir antrą pagal pasirinkimą su stovu. Kitos dovanos duodamos sąskaiton įdėjus atitinkama sumą.

SAVINGS INSURED UP TO \$40,000.00 BY F.S.L.I.C.

Saint Anthony Savings

1447 So. 49th Court • Cicero, Illinois 60650

Phone (312) 656-6330

Open Mon., 9-8; Tues., Thurs., Fri., 9-5; Sat., 9-1; Closed Wed.

Juozas Gribauskas, vedėjas

HAMILTONO AUKURAS BALTIMORĖJE

ALTS-gos Baltimorės skyrius yra surengęs visokių kultūrinių pramogų: chorų, mažesnių grupių ir pavienių dainininkų koncertų, tautinių šokių, deklamacijos ir filmų vakarų, paskaitų ir dailės parodų. Trūko tik teatro meno. O nuo paskutinio čia surengto vaidinimo jau praėjė 3 metai.

Spalio 4 d., mūsų skyriaus pakviestas, lankėsi Hamiltono teatro mėgėjų būrelis Aukuras ir suvaidino V. Alanto 3 veiksmų komediją 'Šiapus uždangos'. Įvairiose Kanados ir Amerikos lietuvių gyvenvietėse Aukuras tą veiklą yra vaidinęs 17 kartų. Baltimorėje buvo 18-tasis jo įvykimas.

Per 25 savo teatro darbo metus Aukuras yra ne mažai paruošęs ir rimto turinio veikalų-dramų istorinėmis ir psichologinėmis temomis. Minėtos komedijos turinys paimtas iš šių laikų šviesuomenės privataus gyvenimo. Trys draugai – rašytojas Matas Žvynakis (Alf. Stanevičius), dailininkas Jonas Kaulakis (Algis Ulbinas) ir viengungis prof. Jurgis Švilpa (Kaz. Bungarda), neva ieškodami savo kūrybai paskatos ir įkvėpimo, pradeda flirtą su vienas kitą žmonėmis, kol pagaliau savo tarpe susipyksta. Tada užverda įtarinėjimai, priekaištai ir kerštavimas.

Galiausiai po skandalingų ir tragikomiškų scenų – indų daužymo, alpimų, šaudymosi ir iš namų pabėgimo – paaiškėja 'kovos' beprasmiškumas. Abi poros (rašytojo ir dailininko) susitaiko, o senbernis profesorius, nepajėgęs 'užhipnotizuoti' ir paviolioti jaunesniųjų, veda rašytojo žmonos motiną, našlę Oną Rogienę (E. Dauguvietytė-Kudabienė).

Vaidinimo pabaigoje (epiloge) režisierius Petras Grina (A. Laugalys) kreipėsi į publiką šiais žodžiais: '...kartais, kaip ši komedija parodė gyvenimas ir menas taip susipina, jog nebėgali atskirti, kur pasibaigia vienas ir prasideda kitas ... didysis gyvenimo teatras vyksta be pertraukos ir be uždangos'.

Nors vaidintojai po ilgos kelionės gal buvo kiek pavargę ir scenos girdimumas (akustika) nelabai palankus, tačiau vaidinimas praėjo sklandžiai, gyvai, publikoj netrūko nei juoko, nei ploičių. Didžiausio pasisekimo turėjo pati režisierė – Aukuro vadovė. Daugumos žiūrovų nuomone, vyrų tarpe geriausiai vaidinęs Algis Ulbinas.

Pasibaigus vaidinimui, hamiltoniečius ir jų vadovę baltimoriečių vardu sveikino J. Kazlauskas, buv. Panevėžio teatro akt., vėliau Luebeke stovykloje E. Dauguvietytės-Kudabienės bendradarbis, ir J. Palubinskas, jos kolega iš Kauno laikų. Ypač ugningai kalbėjo pastarasis, pabrėždamas, kad tik tokia teatrinė pajėga, kokia esanti

iš vaidintojų šeimos kilusi E. Dauguvietytė, sugebėjo ir šiais teatru nepalankiais laikais sulipdyti naštą ir idealistiškai nusiteikusi sambūrį.

Atsiliepdama į sveikinimus, režisierė priminė, kad lietuvių išeivijos teatro šviesa labai greitai gęsta ir, jei jo nebebus, lietuviškas kūrybinis žodis taip pat ilgai neišsilaikys. 'Remkite teatrą' – skatino baltimoriečius Aukuro vadovė.

Vakarienes metu, sėdėdamas tarp anų dviejų baltimoriečių kolegų, vadovė šnekėjo daugiausia teatro temomis. Vaidintojus ji laiko savo antrąja šeima ir visus teatralus savo broliais. Nusišundė, kad visuomenė ir jos vadai daugiau dėmesio rodo tautinių šokių ir dainos sambūriams. Nors ir šios sritys labai reikšmingos, jos anaipol negali atstoti teatro. Net iš Lietuvių Fondo, kuris sakosi besirūpinąs lietuvių kultūra, Aukuras nesulaukęs jokios pasipirties. Tik iš Kanados vyriausybės tautybių kultūriniam pasireiškimui skirtų lėšų vienetą yra gavęs šiek tiek piniginių paramos. Aukuro vadovė ragino baltimoriečius sukrusti ir, paruošus kokį veikalą, dalyvauti Kanadoje rengiamame Lietuvių teatro festivalyje.

J. Palubinskas išpūdingai padeklamavo K. Bradūno eilėraštį apie 'vidurnakčio sapne švilpynę, pamestą šilę' – užuominą, kad baltimoriečiams būtų laikas tą švilpynę surasti ir atgaivinti savo teatrinę veikmę, ypač, kai ročesteriečio S. Ilgūno, atskri-

dusio nugrimuoti Aukuro vaidintojus, nuomone, čia. Lietuvių Svetainėje, turime sceną, didumu prilygstančią Kauno valstybinio teatro scenai. J. Palubinskas pasisakė mokas ir grimuoti. Jis galėtų pasigirti ir savo balso jėga, nereikalaujančia nei pastangu, nei garsintuvo. Žodžiu, Baltimorės teatrininkams yra daug palankių aplinkybių, kurios neišnaudojamos. Tik vieno dalyko ne tik kanadiečiai, bet ir baltimoriečiai pasigenda – tai didesnio lietuvių visuomenės dėmesio.

Savo 25 metų sukakties

proga Aukuras pasigamino gražiai paruoštą, su daugybe nuotraukų savo darbo apžvalginę knygėlę, kurios keliasdešimt egzempliorių paskleidė tarp baltimoriečių. Atsivežė ir parodėlę: salėje and sienų buvo išdėliotos Aukuro suvaidintų veikalų spalvotos nuotraukos.

Nors oras buvo nepaprastai gražus – diena tikrai vasariškai šilta, ir pats vaidinimas po ilgesnės pertraukos turėjo būti lyg ir naujove, tačiau baltimoriečių mažokai tesusirinko. Ir jei ne vašingtoniečiai, kurių šį kartą atsilankė gražus būrelis, vietinių nerangumas būtų buvęs dar akivaizdesnis.

Paaiškėjo ir kitas liūdno-

kas reiškinys – jaunimo vaidinimu nesidomėjimas.

Užsibrėžtas dalykas visais požiūriais sėkmingai įvykdyti retai kada pasiseka. Tačiau, jei renginys nepavyksta pinigiskai, dažnai laimi kultūriškai. Daugumas vakaran atsilankiusių vaidinimu buvo patenkinti, nesigailėjo atėję.

Esame dėkingi mieliems aukuriečiams, ypač režisieri Elenai Dauguvietytei-Kudabienei – liepsnos kamuoliui, kaip ją pavadino J. Palubinskas. Nuvėsusioje mūsų aplinkoj jie paskleidė Aukuro kibirkščių, suteikdami dvasinės atvangos.

S.M.

Los Angeles lietuviai, susirinkę Tautiniuose Namuose, rugsėjo mėn. su-ruošė gražias išleistuves dr. Petru ir Elvyrai Pamataičiams, iškėlusiams gyventi prie Atlanto. Nuotraukoje dalis garbės stalo. Sėdi iš kairės: sol. Janina Čekanauskienė, ALT skyr. pirm. inž. Vytautas Čekanauskas, Elvyra ir dr. Petras Pamataičiai, Marija Gliudienė. Stovi: programą pravedęs Edvinas Balceris.

VYT. ALANTAS

Penki barzdoti vyrai, taip, penki barzdoti vyrai – Lietuvos valdovas Traidenis ir jo keturi broliai – sėdėjo pakilioje vietoje ir sekė karalaitę Gaudimantę, šokančią su šauniu rikiu Rainiu per pokylį, kurį Lietuvos valdovas suruošė savo dukros 18 pavasarių sukakčiai atžymėti. Gaudimantės iškilmės buvo dar ir dėl to pakilesnės, kadangi jos sutapo su pavasario Saulės grįžimo švente.

Lietuvos viešpats buvo gerai nusiteikęs. Laikydams rankoje auksu apkaustytą ragą, kurį rūpestingai papildydavo už sosto stovįs taurininkas, jis retkarčiais sriūbtelėdavo gurkšnelį seno midaus ir mušė koja į taktą skudučių, birbynių, lumzdelių, trimių ir ožragių muzikai, garsėjančiai iš kitos menės galo. Didžiosios priėmimų menės sienos buvo išpuoštos ažuolų lapų vainikais ir jaunais berželiais, kurie skleidė gaivinanti ir truputį svaiginanti kvapni. Pasiėniais iškistuvuose rūkdami degė derviniai degalai, šviesiai apšviestami menės pakraščius, bet neapšviestė pakankamai vidurio menės, kurią gobė potamsis.

Viskas tą naktį karaliui atrodė šviesiomis spalvomis. Jis sudarė su Mozūrijos kunigaikščiu Boleslovu II amžinąją taiką ir jai sutvirtinti sutiko išleisti už jo savo dukrą Gaudimantę. Netrukus turėjo atkelti i Vilnių kunigaikščio pasiuntiniai prašyti Gaudimantės rankos. Traidenis seniai norėjo sudaryti su mozūrais pastovią taiką, kad galėtų netrukdomas iš užnugario atgręžti savo kumštį prieš Livonijos kalvijuočius, kurie, pasistatydinę prie Dauguvos Daugpili, anot paties valdovo žodžio, taikė kalavijų į pačią Lietuvos širdį.

Senas midus linksmai braidžiojo po valdovo galvą, ir po vešliais antakiais pasislėpusiose akyse visą laiką plevėno šypsenėlė, kai jis sekiojo savo jauną dukrą, šokančią su kilmingu rikiu Rainiu.

Jie šoko atitolę vienas nuo kito, – jaunas bernas laikė pa garbiai apkabinęs grakštų liemenį – bet juos tvirtiau už geležinius pančius siejo jų spindinčių akių žvilgsniai. Gaudimantė jautė jauno rikio tvirtą, karštą ranką ant savo liemens ir žinojo, kad taip tvirtai laikoma neišlėksianti pro

KARALAITĖ

DIRVOS KONKURSE

menės atvirą langą žvaigždėton padangėn, nors kartais ir pasijusdavo nebesiekianti kojomis grindų, o plevėnanti kažkur palubėje, tarp kabančių vainikų. Tik menės viduryje, kur buvo tamsiau, šokėjas ją tvirtai priglaudavo prie savęs, o ir ji pati glustelėdavo prie jo, ir keletui akimirkų juos apimdavo svaigus užsimiršimas. Dvarionys negalėjo pasakyti, kaip karalaitė bus nusiteikusi už akimirkos – tokia ji buvo inoringa: ji galėjo nušvisti, kaip anksti rytą pakilus, nusipraususi rasa žėrinti Saulė, arba čia pat apsiniaukti ir blaškytis žaibais, – bet tą naktį, visi matė, jos žalios akys juokėsi ismeigtos rikui į veidą, ir jos baltutėlių, smulkių dantukų vėrinėliai švytėjo tarp pilnų, išsirpusių, tamsiai raudonų lūpų. Vilniaus karališko dvaro pilėnai nei prieš tai, nei paskum niekad nematė karalaitės Gaudimantės tokios laimingos ir taip šauniai šokančios, kaip kad tą naktį.

Rainys buvo vienas iš kilmingiausių karalystės didikų, ir buvo valdovo garbės palydos rikis. Kad dar ir jaunas, jis jau buvo pagarsėjęs karo žygiuose ir nekartą valdovo gausiai apdovanotas. Dvarionys nė kiek nebeabejojo ryt poryt jį gausiant karvedžio buožę. Taipogi buvo apskelbta, kad valdovas jau jį paskyręs vadovu pasiuntinybės, kuri lydės karalaitę Gaudimantę į svetimą kraštą.

Aiškiaregiai pranašavo jam didžią ateitį. Didžiūnų merginos sekiojo jį ilgesingais žvilgsniais, bet jis jų nematė ir daug kam atrodė jį slankiojant paskendusį kažkokiuose regejimuose. Dvaro jis vengdavo, o daugiausia prisilaikydavo savo pilyje medžiodamas, mankštindamasis su savo ka reivomis, arba neveikdamas nieko ir rymodamas kuore iš tisonis dienomis ir naktimis, išsiūrėjęs į Dievogalos ežerą ir klajodamas akimis po neaprepiamos girios viršūnes. Žmonėse sklido visokie gandai. Medžiokliai dievažijosi, kad jų rikis puldavęs žvėris be jokios atodairos, tarsi

Pirmas rudens koncertas

Philadelphijoje

J. BUBELIS

ALT S-gos Philadelphijos skyriaus v-bos suruoštas pirmasis rudens sezono koncertas su solistais Gene Antanaityte ir Petru Tutinu, kartu įjungiant ir rugsėjo 8 d. Lietuvių Tautos šventės prisiminimą, praėjo pakilioj dvasioj ir gražiu pasisekimu.

Į koncertą buvo susirinkę arti pora šimtų lietuviškos visuomenės ir su derama rimtimi sekė programos vyksmą. Atidaromąjį žodį tarė Lietuvių Namų vadovybės pirm. Vincentas Šalčiūnas, pasidžiaugdamas šio namo gražiais, savanoriškai atliktais kai kuriais remonto darbais ir priminė kas dar lieka taisytina, gerintina, no rint jaučiau pasijausti juose ir iš šalies salės nuomos būdu pasigaudyti pinigų.

Toks koncerto atidaromasis žodis kažkaip nesiderino su pačiu meniniu įvykiu. Tą galėta padaryti koncertui užsibaigus, ar dar kiek vėliau. Po V. Šalčiūno pagraudinimų, koncerto rengėjų vardu prabilo Vincentas Gruzdis, pasidžiaugdamas gražiu lietuviškos visuomenės atsilankymu ir kartu priminė, kad šis koncertas yra rišamas su rugsėjo 8-ja Lietuvių Tautos švente. Sakė, toji šventė mums primena aukščiausią Lietuvos valstybės ir galybės tašką. Ji pradėta švesti 1930 m. -- Vytauto Didžiojo metais -- minint 500 metų sukaktį nuo jo mirties. Be to, tą dieną Vytautas Didysis buvo sumanęs

karūnuotis karališkuoju vainiku, bet jam tą padaryti lenkai klastos būdu kelią pastojė -- karūnacija neįvyko.

Toliau V. Gruzdis įtaigojo kad šioji šventė yra kaip mūsų visų didesnės tautinės vienybės ieškojimo tęsimas, dvasinio ryžto pasigavimas visokeriopu būdu kovoti už lietuvių tautos valstybingumo atstatymą. Po to jis supažindino publiką su koncerto solistais ir ... kilo scenos uždanga.

Jeigu tvirtinama, kad menas kalba iš sielos į sielą, tad tebūna man leista ką daugiau pasakyti ir apie solistus nors gali kai kur ne taip patikysiu.

Solistės G. Antanaitytės-Ugianskienės dainavimas su darė rimtos ir pajėgios menininkės išpūdį. Jos malonaus lyrinio soprano balsas skamba žavėtinai ir kur reikia net žemiausias mezzo soprano gaidas be sunkumo išpildo. Ji sugeba dainą perduoti tikru įsijautimu, laisvumu, net žaismingą elementą įpindama, gi savo išraiškoje ir jūdė siuose teikdama nemažą patrauklumo.

Užtat ne pripuolamai ji 1961 m. Chicagoje 'International Trade Fair' konkurso rinkimuose į gražuoles nurungė savo varžoves, pelnytai gaudama Miss Lithuania vardą.

Ir, nors solistė turi skambų balsą ir gražią tareną, betgi vėliau girdėjosi paaišmanavimų iš sėdėjusių pas-

Solistai P. Tutinas ir G. Antanaitytė-Ugianskienė.

kutiniuose suoluose žmonių, kad tarpais jos dainos garsas prislopintai aidėjo. Kas pakaltinamas, sunku atsakyti.

Kalbant apie kitą koncerto partnerį bosą solistą Petrą Tutiną, verta pasidžiaugti jam išdrįsus pirmą kartą isirikiuoti i mūsų solistų eiles išeivijoje. Jis turi muzikalių duomenų kilti dainoje, jei jis kaups visas pajėgas toje meno šakoje, vis daugiau ir daugiau lavintis, tobu

lintis ir stengtis laisviau pasijausti išėjus į rampos šviesą. Jis šiame koncerte pasirodė daugiau negu patenkinaimai ir lieka tik palinkėti neprarasti ryžto ir meninio entuziazmo, užsispyrusiai laimėti ko siekiama.

Koncerte buvo išdainuota 18 su priedu lietuvišku dainų ir kitų iš operos arijų gražių ištraukų atskirai ir duetu. Akompanavo muzikė Gladys Leight.

Baigiant reikia pripažinti,

kad koncertas praėjo sklandžiai, kultūringai ir tai buvo dėka rengėjų idėjų gražių pastangų, sumanumų duoti lietuviškai visuomenei dvasinės atgaivos, pasižmonėjimu pasidžiaugti ir prie šokių muzikos sunkias bei lengvas kojytes pamėtyti.

• FLORIDOJE susiorganizavo LB Apygarda, kurios valdyba sudaryta iš St. Petersburgo gyvenančių: pirm. K. Gimžauskas, sekr. K. Jurgėla ir ižd. F. Prekeris. Vicepirmininkais išrinkti: B. Aušrotas ir D. Liutermozienė. Į revizijos komisiją -- J. Jokubauskas, A. Pilipavičienė ir K. Gluda.

Į apygardos steigiamąjį susirinkimą iš LB Krašto Valdybos buvo atvykęs A. Gečys.

(ab)

LOS ANGELES

• LOS ANGELES Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjungos skyriaus valdybą sudaro: pirm. Danguolė Vizgirdienė, sekr. Gediminas Leškys, ižd. Juozas Pupius ir vicepirmininkai specialioms reikálams -- Vytautas Vidugiris, Rimvydas Mulokas ir Edmundas Arbas.

Skyrius rengia išvyką š.m. lapkričio 27-30 dienomis. Bus golfo, teniso, krepšinio turnyrai ir kiti netikėtumai. Registruotis pas R. Muloką, tel. (213) 368-2032.

• INŽ. ANTANAS MAŽEIKAS, Vilties D-jos vicepirmininkas ir ALT S-gos tarybos narys, gyv. Los Angeles, Ca. persikėlė į naują vietą. Dabar jo adresas yra:

6300 Green Valley Circle,
Apt. 1 - 308
Fox Hills, Ca. 902030
Tel. (213) 649-4417

GAUDIMANTĖ

PREMIJUOTA NOVELĖ

tyčia ieškodamas mirties, tik dėl savo stiprumo, vikrumo ir narsumo išvengdavęs pražūtis: būdavęs nuliūdęs, išsiplaškęs ir nekalbus.

Aplink sostą iš vienos ir kitos pusos sėdėjo Traidenio broliai, Gaudimantės dėdės: Beržas, Lesys, Svilkenis ir Sirputis. Menėje šoko daugiau jaunimo, bet valdovas ir broliai tematė tik Gaudimantę ir nepaleido jos iš akių. Visi dėdės ją mylėjo, bet ir saugojo ją kaip savo akį ne tik dėl to, kad ji buvo jų kraujo giminaitė, bet ir dėl to, kad ji priklausė visai Lietuvai: jie visi buvo nutarę ją išleisti už kitašalio kunigaikščio, idant iš to būtų nauda viai šaliai.

Jauniausias brolis Sirputis, gurkšnodamas midų, sekė savo dukterėčią linguodamas galvą, niūniuodamas dainelę į muzikos taktą ir buvo toks patenkintas, kad, rodėsi pats pašoks ir, pasigriebęs merginą, isisuks su jaunuimu į šokio sukūrį, bet kiti dėdės sėdėjo paniurę. Ir kai Svilkenis pasilenkęs šnabžtelėjo kažką broliui į ausį, valdovas labai atidžiai sužiuro į šokančią porą ir nuo tos akimirkos jo nuotaika ėmė niauktis. Visi dvarionys tuojau pastebėjo valdovo kaktoje besitelkiantį rūstybės debesį. Didelėm, prakauliom rankom jis nervingai sugniaužė sosto alkūnių atramas, nenuleisdamas akių nuo savimaršoje paskendusios ir po mado besiblaškančios poros. Jam švystelėjo galvoje Rainio padovanotas Gaudimantei puikus, arabų veislės žirgas su neišpasakytai prabangia apranga, kuri nuste bino net ir jį, Lietuvos valdovą. Kamanos žibėjo apkausytos sidabriniais apkalais, o dirželių sankryžas laikė suvartytos žalvarinės kniedės. Žirgo viršugalvyje kabaliavo įvijos grandinėlės su auksiniais kabučiais galuose, o kamanų šonuose žvangėjo apvalūs žalvariniai žvangučiai. Valdovui itin krito akysna geležiniai dvinasriai žaslai su kaukliniais laužtukais, kurių galai baigėsi išpiaustytom arklio pavidalo galvutėmis. Tymo balnas žėrėjo išpuoštas sida-

NOVELĖ

briniais pagražinimais, o šonuose kabėjo sidabrinės kilpos. Net ir gūnią po balnu puošė trikampio pavidalo sidabrinės skardelės. Toks žirgas ir jo apranga buvo tikras lobis. Jis paklausė rikį iš kur jis tą žirgą gavęs, bet šis nutylėjo mįslingai šypsodamasis.

Viešpats Traidenis vyras buvo prantus, ir jam negalėjo būti kažkokia mįslė, kodėl ne taip jau išteklingas rikis dovanuoja jo dukrai tokią brangią dovaną jos gimtųjų proga.

Juokdarys Smalsas sėdėjo valdovo pasostėje, mažom, skvarbiom akim sekiojo karalaitę ir, gudriai šyptelėdamas, pratarė:

- Mūsų karalaitė blaškosi po menę, tarsi būtų pasinėsi savo laimę pagauti.

- Iš kur jauna merga žinos, kur jos laimė? - atsiliepė Traidenis, neatitraukdamas akių nuo šokančios dukros.

- Jaunos mergos galva gal ir nežino, bet labai gerai žino jos širdis. Sakau, mūsų karalaitė nori iki valiai atsišokti ir būti laiminga per paskutines savo laisvės dienas. Ar tu viešpatie, jaunas būdamas, nežinojai, kur tavo laimė?

- Aišku, žinojau, kur nežinosi: karo žygiai, kardu žvangėjimas, pilių statyba, eiklus žirgas ... Ar tavo kvaišai gal vai tai suprasti? - atsakė valdovas su panieka.

- Moterys kalavijais nežvangina, valdove: jų kautynių laukas prasmingai pažvelgimai, šilti rankų spūstelėjimai, švelnūs atodūsiai ...

- Išėjusi už Boleslovo, galės iki valios svaitytis švelniais žvilgsniais ir dūsauti iki kvapo netekimo.

- Viešpatie, ar tu gali liepti upėi pakeisti vagą ir tekėti kur tu nori?

- Atsirado kvailys: žinoma, galiu. Karo belaisviai ir vergai man iškąs tokią tekę, kokią liepsiu. Juk mano valia!

- Tu gali, valdove, liepti vergams, bet ne savo dukrai, - juokdarys šypsojosi, žiūrėdamas į karalių.

- Ne, ji ne vergė, bet aš jos tėvas, - atsakė valdovas išdžiū, prieštaravimų nepakenčiančiu balsu. Tu pats tuojau pamatysi. Pašauk karalaitę! - jis grįžtelėjo į stovintį už sosto savo ginklanešį.

(B.d.)

7 DIENOS ČIKAGOJE

VLADAS BŪTENAS

•PIRMADIENĮ, spalio 27 d amerikiečių radijas ir TV žinių pranešėjai paskelbė nelauktą žinią: vagys išplėšė S. Balzako, Jr. Lietuvių Kultūros muziejų, esantį Brighton Parko apylinkėje, išnešė senoviškus kario šarvus, apšukto pinigų, pašto ženklų ir kitas kolekcijas. Ypač apie sunkius, kariškus šarvus komentatoriai davė ir daugiau žinių. Muziejus buvo apiplėštas naktį iš sekmadienio į pirmadienį, vagys, esą, į muziejų patekė per stogą. Daugumai tai buvo nelaukta staigmena: ką vagys darys su senais, griozdiškais kario šarvais, kam jie parduos senas monetas ir t.t. Dviems dienoms praslinkus, trečią dieną, man sėdant rašyti šios apžvalgos, amerikiečių radijo pranešė, kad policija vagišius pagavusi Berwyn priemiestyje bėpardavinėjęs iš S. Balzeko muziejaus pavogtus eksponatus. Skelbiama, kad nuostolių muziejui buvo padaryta už keliasdešimt tūkstančių dolerių. Ar policijai pavyks surinkti visus pavogtus eksponatus, iš pirmųjų pranešimų dar nebuvo aišku. Iki šios valandos dar nebuvo paskelbtos ir pagautų vagių pavardės. Šis nuotykis tikrai charakteringas ir iš jo matome, kad vandalai siaučia ne tik po kapines, bet net ir po muziejus. Su Balzekais teko susitikti vagystės išvakarėse, spalio 25 d., vakare, šv. Kryžiaus parapijoje įvykusiame kun. A. Stašio pagerbime. Balzekai buvo pilni naujų planų, kaip didinti ir turtinti Lietuvių Kultū-

ros muziejų. Praėjusią vasarą jie buvo praleidę Kinijoje, kur lankė istorines vietas ir surinko kiek eksponatų.

•NAUJOS rūšies šventė – Užgavėnių karnavalas – išpilietino praėjusią žiemą, kai ji surengė keli lietuvių sambūriai Jaunimo Centre. Karnavalo mintis iškilo tuometinio Illinois Lietuvių Gydytojų Dr-jos pirm. dr. A. Pauliaus asmenyje. Šiomet tokiame karnavale, kuris įvyks vasario 21 d., iš anksto ruošiamasi ir spalio 22 d. vakare. Tautiniuose namuose buvo sušauktas rengėjų komiteto posėdis su spaudos atstovais. Besivaišinant dr. A. Pauliaus tėvų paruoštais valgiais jaukioje Tautinių Namų salėje, sužinojome ivairių naujienų. Šiometinį Užgavėnių karnavalą rengia šios organizacijos: skautai, skautai akademikai, ateitininkai, neolitanai, Chicago Lietuvių Opera, Antras Kaimas, Illinois Lietuvių Gydytojų Dr-ja ir jos Pagelbinis Moterų vienetas, Vaivos oktetas ir Cicero Lietuvių Medžiotojų ir Meškeriojų klubas. Posėdyje minėtas organizacijas atstovavo: dr. A. Paulius, dr. Giedraitis, dr. R. Povilaitis, V. Mažeikienė, V. Stropus, I. Žukauskienė ir M. Kupcikevičiūtė. Pernai į karnavalą atsilankė per 1000 žmonių. Už įėjimo bilietus buvo surinkta \$4,165, išlaidų padaryta \$2,203. Tad vien už įėjimo pajamas liko arti \$2000 pelno. Pelnas atiteko karnavalą ruošusioms organizacijoms pagal išplatintų

bilietų skaičių. Taip pat pasikiros organizacijos turėjo savo barus, kavines, kur irgi padarė pelno. Pvz. Chicago Lietuvių Opera uždirbo apie \$500, Ill. Lietuvių Gydytojų Dr-ja ir Moterų Pagelbinis vienetas pelną paskyrė jaunimo reikalams ir stipendijų fondui, kitos organizacijos – kitiems, svarbiems reikalams. Spaudai ir radijui viso teko tik \$225. Tą sumą dr. A. Paulius po ateinančio karnavalo pažadėjo padidinti. Kadangi ateinančiam karnavalui iš anksto vedama reklama, kadangi taip pat pasiliekė puikūs įspūdžiai iš pernykščio baltiaus, tad šį kartą tikimasi, kad į Užgavėnių karnavalą suplauks iki 2,000 žmonių. Geriausios kaukės bus premijuojamos. Karnavalui paimtas visas Jaunimo centras. Pagrindinės programos atlikimui vadovaus A. Modestas. Pasirodys Neolitanų orkestras, Antras Kaimas, Vaivos oktetas ir jaunimo orkestras Vytis. Illinois Kongreso atstovas A. Savickas į praėjusį karnavalą buvo atsiuntęs visą eilę lietuvių kilmės policininkų. Taip pat bus ir šiomet, kad neišprovokuotų kokių išsišokių tokioje minioje besilinkminančių lietuvių, dr. A. Pauliaus žodžiais, – nuo 16 iki 116 metų amžiaus. Praėjusia me Užgavėnių karnavale dalyvavo ir amerikiečių TV atstovai. Jie bus pakviesti ir į šį vasario 21 d., karnavalą. Žodžiu, ratas užsuktas tikrai didelis ir įdomus. Rengėjų tarpan nori jungtis ir daugiau organizacijų, bet, deja,

Julija ir Jonas Zdaniai savo namuose Chicagoje su lietuvių spaudos atstovais: A.T. Antanaičiu, A. Valentinu ir V. Būtenu 1961 m. besirušiant II Taut. Šokių šventei.

J. Grabausko nuotrauka

vietos nebėra. Po posėdžio V. Mažeikienė nuoširdžiai kvietė visus aukoti Dirvai. Nors dr. A. Paulius jau buvo įteikęs \$50.00 auką, bet, be rods, pažadėjo ją padidinti. Taip pat dr. A. Povilaitis ir didelis spaudos žmonių būčiu lis dr. Giedraitis, į posėdžius atvyksta iš Elgin, Ill.

•MUZIKAS, a.a. Jonas Zdanius, miręs Hot Springs, Ark., palaidotas šeštadienį, spalio 25 d. šv. Kazimiero kapinėse po iškilmingo atsisveikinimo J. Evans laidotuvių koplyčioje ir gedulingų pamaldų Marquette Parko lietuvių šventovėje. Su muz. Jono Zdaniaus mirtimi lietuvių išeivija neteko šviesaus intelektualo, taktiško ir malonaus lietuvių, kol sveikata leido aktyviai dalyvauti lietuvių kultūriname, ypač muzikiname gyvenime. Iš Australijos 1955 m. su šeima persikėlęs į Chicago, muz. J. Zdanius Chicagoje gyveno kol klimata pakėlė jo sveikatą. Gimęs 1913 m. Jurbarko ir baigęs Kauno muzikos konservatoriją, J. Zdanius, kaip dirigentas ir kompozitorius pradėjo reikštis Lietuvoje. Vokietijoje gyvendamas vadovavo chorams, gi emi-

graves į Australiją, lietuviškas dainas ir jų melodijas išvedė net į Australijos valstybinį radiofoną, kur jis dirbo radiofono muzikos skyriuje. J. Zdaniui su šeima persikėlus į Chicago, jis atėjo į talką Dainavai, Chicago Lietuvių Operas, buvo II JAV ir Kanados Lietuvių Tautinių Šokių Šventės muzikinis vadovas, šokiams grojusio simfoninio orkestro dirigentas. Tomis dienomis užsimezgė artima pažintis su juo. Ne kartą turėjome posėdžius ir spaudos konferencijas vaišinguose Zdanių namuose, matėme didelę artimo meilę ir toleranciją žėruojančią asmenybę. Našlė J. Zdanienė pasakojo, kad iki mirties jis skaitė Dirvą ir kitus lietuvių laikraščius, operacijų smarkiai iškankintas ir varginamas širdies ritmo sutrikimų. Mirties dienos rytą prisitaręs, kad ši diena jo gyvenime gal jau paskutinė. Jau karste sugrįžo į pasiilgtąją Chicago, lydimas žmonos Julijos ir sūnaus, muzikos studento Almio, amžiams išsėtis lietuvių tarpe. Į amžino poilsio vietą jo palaikus palydėjo didelė minia žmonių: mūsų muzikai, chorų nariai, giminės, draugai bei gerbėjai.

Čiurlionio minėjimas Bostone

ALGIRDAS BUDRECKIS

M.K. Čiurlionio 100 metų sukaktis buvo paminėta Kultūriname Subatvakaryje spalio 18 d., ALT S-gos namuose, South Bostone. Nežiūrint lietingo oro, iš New Yorko atvyko prelegentas dail. Kazimieras Žoromskis. Subatvakarių pirmininkui Edmundui Cibui pakvietus, dailininkas Viktoras Vizgirda trumpai, su humoru, apibūdino ir pristatė paskaitininką.

Dail. K. Žoromskis pradėjo savo analitinę paskaitą su teigimu, jog Mikalojus K. Čiurlionis priklausė savo laikui, t.y., jis buvo tuometinių europinio meno srovių atstovas. Anot Žoromskio, Europos meną galima padalinti į dvejus mokyklas – senąją mokyklą, kuri derino spalvas prie šviesos, ir impresioniz-

mą, kuris davė pradžią modernioms srovėms. Naudojdamas New Yorko Metropolitan Muziejaus skaidres, prelegentas išdėstė impresionizmo, simbolizmo, fauvizmo, kubizmo ir surrealizmo pagrindinius bruožus, pailiustruodamas pastabas su tų srovių atstovų kūrinių. Beveik visi pavaizduoti dailininkai buvo Čiurlionio amžininkai. Prelegentas pastebėjo, jog Čiurlionis kai kuriais atžvilgiais panašiai išreiškė savo mintį, kaip šveicarų dailininkas Klee. Bet tai neuostabu, nes ta pati mintis gali visiškai atskirai kilti pas menininkus.

Anot prelegento, Čiurlionis priklauso prie naujosios meno mokyklos, jo tapyba reiškėsi trimis etapais: 1. na

(Nukelta į 9 psl.)

Irena ir Stasys Balzekai praėjusią vasarą Kinijoje lankė istorines vietas.

BOSTONE...

(Atkelta iš 8 psl.)

tūralistinių, 2. simbolistinių, ir 3. surrealistinių. Naudojamas dail. Vizgirdos skaidres, Žoromskis parodė reprezentatyvius Čiurlionio kūrinius. 'Žiemos ciklas' yra natūralistinis. Čiurlionis juto kompozicijos ritmą, muzikinį skambėjimą, kuris ryškus 'Pavasario cikle'. Zodiako ciklo 'Šaulys' ir 'Jautis' jau natūralistinio simbolizmo kompozicijos. O Čiurlionio 'Pasaulio sutvėrimas' yra tikras surrealizmas. Prelegentas apibūdino surrealizmą, kaip sapnų ir svajonių ryšį su tikru pasauliu. Čiurlionio negalima skaityti pirmuoju lietuvių abstrakcionistu, nes jis niekuomet nemėgo tapyti absoliutų absoliutų abstraktą. Kiekvienas me Čiurlionio paveiksle galima matyti gamtos aspektus.

Dail. Žoromskis aiškino, jog Čiurlionis mėgo lietuvių liaudies pasakas ir tautosaką. Anot prelegento, lietuvių liaudies pasakos yra surrealistinės, t.y. gamta ir sapnai maišosi. Čiurlionio 'Sona tose' matome daugiausia surrealizmo. Nors surrealizmo terminas buvo nukaltas 15 metų po Čiurlionio tapybos, ji galima lakyti pirmuoju lietuvių surrealistu. Tačiau jis skiriasi nuo kitų surrealistų. Dail. Žoromskis jį laiko kosminio surrealizmo atstovu. Išvadoje buvo pabrėžta,

OKUPUOTOJE LIETUVOJE

STATYBINĖ JUOKDARYBĖ

Bolševikinė agitacija per 'Gimtąjį kraštą' mėgsta žavėti lengvatikius jaukiai atrodančiomis nuotraukomis — tai įvairių kolchozinių pastatų fotografijos. Barakų 'stiliaus' kolūkinės gatvės paprastai fotografuojamos iš rūpestingai parinkto taško, iš kur nematyti senų, priešakininių pastatų, be remonto ir tančių ir griūvančių. Tačiau ir šiuose griuvėsiuose vargsta baudžiauninkai.

Tačiau, šiuo kartu stebime, kaip atrodo 'naujos kolūkių statybos'. Apie tai byloja

jog Čiurlionis parodė didelį geniališkumą, atliko savo kūrybą per nuostabiai trumpą laiką, 5-6 metus. Iš kritikos taško galima pasakyti, kad yra perdidelis 'Kalbėjimas' Čiurlionio tapyboje. Nors jis buvo geras linijų komponuotojas, vienaip ar kitaip galime kalbėti apie jo techniką. Gaila, kad jo kūriniai nutapyti ant 'silkėms vnyojamo popieriaus'. Čiurlionio 'Rex' yra vienintelis paveikslas atliktas ant drobės.

Po paskaitos buvo paklausimų ir įdomių pasisakymų apie dabartinį meną. Gaila, kad prastas oras nubaidė publiką nuo šio įdomaus Su- batvakario.

'Valstiečių laikraštis' (115 numeris). Laikraščio korespondentas V. Armužas pasiūšvaistė po žemdirbių butus ir ... pasibaisėjo.

Atvyksta V. Armužas į Vilkijos tarybinį ūkį ir skuba prie namo, apie priešmetus aprašyto spaudoje. Tada paskelbė, kad tas namas esąs 'avarijos stovyje'. Ar remontavo, ar pataisė, ar suteikė gyventojams geresnes gyvenimo sąlygas? V. Armužas pavaizduoja sovietinio baudžiauninko butą:

'Tebekabo įlinkusios E. Vedegienės buto lubos, kurios kiekvienu momentu gali užgriūti. Tebestovi nerenontuotas kambarys su jau įlūžusiomis lubomis. Stogas — it rėtis, pakilus stipresniam vėjui — trupa čerpės.'

Korespondentas klausia, kodėl namas neremontuojamas ir gauna būdingą sovietiniam ūkininkavimui paaiškinimą:

— Pradėsi remontuoti — visas namas subyrės!

Norėdami atsikabinti nuo atsakomybės tarybinio ūkio vadovai suorganizavo komisiją, kuri landžioja po žemdirbių butus ir atžymi, kuriam toks remontas reikalingas. Korespondentas įžengia į žemdirbio J. Džiaugio butą. Buto šeimininkas rodo

visiškai supuvusius langų rėmus. Su kiaurais langais Džiaugis sutinka vėly rudenį. Bet butų remontų 'leistruose' Džiaugio butas neįrašytas. O tas J. Džiaugis ne kartą prašė remonto. 'Kalbėti apie butų remontą,' sako žemdirbiai, 'tai sau nervus gadinti'.

Dabar ūkyje statomas ... kiaulidžių kompleksas. Visa ūkio vadovų energija ir lėšos skirtos kiaulidžių statybai. Kiaulides pastačius, reikės daugiau darbininkų. Jiems butų nėra. Todėl vyks gyventojų 'suglaudindimas'. Į supuvusius, verktinai remonto reikalingus butus, kiš daugiau gyventojų. Apgyvendins ir tuos kambarius, kur lubos 'kiekvieniu momentu gali užgriūti'.

'Valstiečių laikraščio' korespondentas kartu su ūkio 'profsajungos' vadeiva ėmė lankytis žemdirbių butus.

Vaizdas toks:

'Vienur nuo lubų tinkas krenta, kitur pro plyšius spalvai byra. J. Kšivicko bute nustebinti dar labiau. Pavasarį čia keletą savaičių triūsė ūkio statybininkai, bet remontas nei į tvorą, nei į miestą. Kalkės nuo lubų baigia nubyrėti, sienos lyg darželinukų nuteplotos, grindys taip ir liko skylėtos.'

To pat laikraščio korespondentė N. Adomaitytė nukako į Viklaviškio rajono 'Gegužės pirmosios' kolūki. Korespondentė girdėjo, kad prieš

penkerius metus kolūkio žemdirbiams statomi puošnūs ir erdvūs kultūros namai. Bolševikinėje buityje 'kultūros namai' turi būti naujos, bolševikinės 'vieron' šventovėmis, mažų mažiausia — leninizmo koplyčiomis. Čia žmonės susirenka šokti, bendrauti, komunistinių pamokslų klausyti.

'Gegužės pirmosios' kolūkyje N. Adomaitytė vaikščiojo skersai ir išilgai, o puošnių, erdvių kultūros namų, pradėtų statyti prieš penkerius metus, nerado!

Ant tuščio sklypo vešliai augo medeliai, prieš penkerius metus pasodinti dideliu įvykiu, statybos pradžia, atžymėti. Kadaiše išraustos duobės pamatams dėti vėl žemėmis užbyrėjo, ir, kaip rašo korespondentė: '...o sukasti stulpai ėmė pamažu smegti gilyn, lyg praikto dvaro bokštai.'

Trečias korespondentas, A. Naujokaitis, nudardėjo į Alytų. Jis norėjo patirti, kaip 'Skydinių namų kombinatas' gamina tuos skydus, kurie naudojami greitai, skubiai statybai. Gamykla turi užsakymų, bet nepatenkina klientų. Kodėl?

Dėsto A. Naujokaitis: 'Neturėdami konkrečių uždavinių darbininkai turi po kelias valandas prastovėti beveik kasdien. Rytą ateina žmogus į darbą, žiūri, kad nėra metalo, kitų konstrukcijų. Dažnai nėra ir meistro ...'

Išskirtina:

SOCIETY PRISTATO DU NAUJUS PLANUS ŽMONĖMS SU SOCIAL SECURITY

Pirm negu jūs pasirašysite, kad — pagal naują Federalinės Valdžios planą — jūsų Social Security čekis gali būti tiesioginiai siunčiamas jūsų banko sąskaiton, jūs turėtumėte žinoti, jog Society gali pasitarnauti jums daugiau, kaip kokita kita finansinė institucija mieste.

Kaip?

Todėl, kad Society National Bank, ir tik Society, siūlo jums dviejų planų galimybes pilnai apsaugoti ir džiaugsmingai pasinaudoti Social Security pajamomis.

Planas 1:

Jeigu jūsų Social Security čekiai bus tiesioginiai įnešami į Society ir jūs palaikysite minimumą \$500 balansą reguliarioje taupymo sąskaitoje, jūs galėsite pasinaudoti Society's Retirees' Plan, kuris suteiks jums ...

1. Garantuotą jūsų Social Security čekio sumą kiekvieno mėnesio trečią dieną.

2. Žymią nuolaidą išsimokėjimo paskolų procentams.
3. Nemokamą patarnavimą ir asmeninius čekius jūsų čekių sąskaitai.
4. Nemokamą taupymą paštu — Society apmokės pašto ženklus.
5. Nemokamą perkėlimą jūsų santaupų iš čekių į taupymo sąskaitą.
6. Automatišką mėnesinį procentų, gautų už \$5000 ar daugiau jūsų turimų santaupų Society Bonus Passbook Account ar Savings Certificate, perkėlimą į jūsų čekių sąskaitą.
7. Nemokamus Travelers Checks.

Planas 2:

Jeigu jūs negalėtumėt pasinaudoti Society's Retirees' Plan, jūs vistiek galite laimėti su Social Security Direct Deposit planu. Tai yra patogesnis būdas apsaugoti savo pajamas ir sutaupyti laiką. Tik sustokite savo apylinkės Society skyriuje ir paprašykite Govern-

ment Form SF-1199. Užpildykite formą, kuri patvirtina jūsų čekių tiesioginį įnešimą į jūsų reguliarią taupymo ar čekių sąskaitą. Society toliau viską tvarkys.

Saugumas ir patogumas ... Šis Direct Deposit Plan turi tikrus privalumus. Ir kada jūs nesate namuose, jums nebėra reikalo rūpintis. Jūsų čekis yra banke, ne pašto dėžutėje. Ir nėra net prielaidos, kad jūsų čekis gali būti pamestas ar pavogtas. Taigi, sustokite Society skyriuje kuris jums patogiausias ir pasinaudokite vienu iš siūlomų planų.

Society
NATIONAL
BANK OF CLEVELAND
A SOCIETY CORPORATION BANK
Deposits Insured to \$40,000
Member FDIC

IŠIDĖMĖIT, SOCIETY TURI 24 SKYRIUS PRIEMIESTYJE, KURIE ATIDARI KIEKVIENĄ PENKTADIENĮ, IKI 6:00 IR ŠEŠTADIENIAIS RYTE NUO 9:30 IKI 12:30.

CLEVELANDO PARENGIMŲ KALENDORIUS

• LAPKRIČIO 8 ir 9 D. Lietuvių dienos. Rengia LB Clevelando apylinkė.

• LAPKRIČIO 15 D. Neringos tunto jaunimui vakaronė.

• LAPKRIČIO 16 D. šv. Jurgio parapijos rudens festivalis.

• LAPKRIČIO 22 D. Kariuomenės šventės minėjimas. Rengia LKVS Ramovė.

• LAPKRIČIO 23 D. Kristaus Valdovo šventės minėjimas Naujoje parapijoje.

• LAPKRIČIO 29 D. Vysk. Valančiaus minėjimas Naujosios parapijos salėje.

• GRUODŽIO 6-7 D. kar. Juozapavičiaus šaulių kuopos 5 metų sukakties minėjimas.

• GRUODŽIO 13 D. koncertas Naujoje parapijoje.

• GRUODŽIO 24 D. Bendros Kūčios Naujosios Parapijos salėje.

• GRUODŽIO 31 D. Naujų Metų sutikimas. Rengia LB Clevelando apylinkė.

1976

• SAUSIO 4 D. šv. Kazimiero lituanistinės mokyklos Kalėdų eglutė.

• SAUSIO 11 D. 5 val. p.p. Naujosios parapijos salėje prel. M. Krupavičiaus 5 metų mirties sukakties minėjimas.

FREE... SUPER GIFTS AT SUPERIOR SAVINGS!

RCA 17" Color TV for Certificates of Deposit

Limited offer while supply lasts.

- Deposit \$1,600, 4-year maturity and get the TV set now.
- Deposit \$2,500, 29 months maturity and get the TV set now.
- Deposit \$5,000, 14 months maturity and get the TV set now.

TELEVISIONS BASED ON DISCOUNT CERTIFICATES. Penalty is imposed for early withdrawals.

Open a new account or add to your present Savings Account and get 5 1/4% daily interest PLUS...

Corning Ware 9-inch Pie Plate for a deposit of \$250 or more.

Irvinware's Gourmet Susan for a deposit of \$500 or more.

Corning Ware Petite Fours Set for a deposit of \$1,000 or more.

Deposits must remain at least one year.

Open Saturdays
Closed Mondays

Also available are 7 1/4% C.D.'s for 6-year maturity in \$1,000 units.

Superior Savings AND LOAN ASSOCIATION

MAIN OFFICE
798 East 185th Street

SUPERIOR OFFICE
6712 Superior Avenue

EUCLID OFFICE
13515 Euclid Avenue

CEDAR OFFICE
14406 Cedar Road (near Green)

SVARBUS PRANEŠIMAS SIUNČIANTIEM DOVANAS GIMINĖM LIETUVOJE IR USSR

1. Dovanų siuntimas RUBLIŲ CERTIFIKATŲ BŪDU Sovietų valdžios nutraukiamas nuo 1975 gruodžio 22 dienos.
2. Automobilių ir kitų dalykų pirkimas dovanoti giminėm Lietuvoj ir USSR taip pat sustabdomas po 1975 gruodžio 22.
3. Po tos datos bus leidžiama siųsti TIK PINIGUS, IŠMOKĖTINUS RUBLIAIS, atskaičius 30% mokesčių.
4. Klekvieno Preferencinio Rublių sertifikato kaina dabar yra \$2.75.
5. Automobilių kainos tokios:

ZHIGULI VAZ 2101 kaina \$3642.00

ZHIGULI VAZ 2102 kaina \$3995.00

ZHIGULI VAZ 2103 kaina \$4147.00

ZAPOROZHETS ZAZ 968 AE kaina \$2705.00

PADARYKITE GIMINĖM MALONUMĄ IR SKUBĖKITE PAS MUS PADUOTI SAVO UŽSAKYMUS DABAR TAI YRA PASKUTINĖ PROGA. SKUBĖKITE SU UŽSAKYMAIS IR PERSIUNTIMAIS PAS:

PODAROGIFTS, INC.

240 FIFTH AVENUE (tarp 28 ir 27 g-vės)

NEW YORK, N.Y. 10001

TEL. (212) — 685-4537

• SAUSIO 10-11 D. dail. J. Juodžio kūrinių paroda Nauj parapijos salėje. Rengia LB apylinkė.

• SAUSIO 17 D. Neringos tunto jaunimui vakaronė.

• SAUSIO 24 D. Dirvos 60 metų sukaktuvinis balius.

• VASARIO 8 D. Lietuvių Fondo popietė Lietuvių Namuose. Programoje — mergaičių choras Nerija.

• VASARIO 28 D. tradicinis blynų balius Lietuvių Namuose. Rengia Pilėnų Tunto tėvų komitetas.

• KOVO 20 D. Kaziuko mugė.

• BALANDŽIO 25 D. šv. Kazimiero lituanistinės mokyklos mokinių pirmoji šv. Komunija.

• GEGUŽĖS 1-2 D. Clevelando ateitininkų šventė.

• GEGUŽĖS 8 D. Grandinės metinis koncertas.

• GEGUŽĖS 9 D. Žalgirio šaulių kuopos moterų sekcija ruošia Motinos Dieną.

• GEGUŽĖS 9 D. šv. Kazimiero lituanistinės mokyklos rengiamas Motinos Dienos minėjimas.

• GEGUŽĖS 23 D. šv. Kazimiero lituanistinės mokyklos mokslo metų pabaigimas.

Skaitykit ir platinkit
D I R V A

KALĖDINĖS dovanos

Tik per Angliją — greičiau, pigiau, geriau. Siūlome augštos kokybės dovanų siuntinį, kuris bus naudingas kiekvienai šeimai Lietuvoje.

KALĖDINIS 1975

3 metrai puikios vilnones angliškos medžiagos eilutei; 2.75 m. storos "crimplene" medžiagos moteriškai eilutei arba moteriškam apsiaustui; vyriški nailoniniai marškiniai arba blyuzė; vyriškas arba moteriškas labai geros rūšies megztinis; 1 vilnėnė gėlėta skarelė; 2 gėlėtos nailoninės skarelės; 2 p. vyriškų arba moteriškų vilninių (arba nailoninių) kojinių; 1.80 m. "crimplene" medžiagos suknelė (arba 1 sv. vilninių mezgimui siūlų); 1 sv. šokoladinių saldinių; 20 anglišių cigarečių. Kaina su muitu ir visomis persiuntimo išlaidomis \$160.00

Paruošiamė specialius maisto gaminių siuntinius 1975 m. Kaina su muitu ir persiuntimo išlaidomis \$50.00

Tam, kas nori pats sudaryti siuntinį, siūlome šiuos dalykus:

3 m. labai geros angliškos medžiagos eilutei	\$45.00
Storą su ornamentais "crimplene" medžiaga — 1 m.	\$ 7.00
"Crimplene" medžiaga suknelėms — 1 m.	\$ 6.50
Nailoninis kailis moteriškam apsiaustui	\$33.00
Dirbtinis minkas moteriškam apsiaustui	\$54.00
Vilnėnė medžiaga žieminiam apsiaustui	\$36.00
Vilnėnė gėlėta skarelė	\$ 8.00
Komplektas moteriškų nailoninių apatinių	\$10.00
Įvairių spalvų perukai	\$30.00
Nailoniniai marškiniai	\$ 9.00
Vilnėnė arba "acrylene" nertiniai	\$19.00
Lietisargiai "Telescopic"	\$10.00
Šitos kainos yra su sovietiniu muitu.	
Reikia pridėti tiksliai persiuntimo išlaidas	\$17.00

Priimame užsakymus: autovežimius, motociklus, dviračius, televizijos aparatų, šaldytuvų ir kt. Persiunčiame pinigus tokiom prekėm, kurių negalima iš čia pasiųsti.

Suderome testamentus, administruojame nuosavybes, persiunčiame palikimus prekėmis arba pinigais į Lietuvą ar kitas šalis.

BALTIC STORES LTD. (Z. Juras)

421 Hackney Rd., London, E. 2. England

Tel. 01-739-8734 arba 01-460-2592

Kiekvieno siuntinio pristatymas garantuotas

INSURANCE AFFILIATES, INC. - DRAUDIMO AGENTŪRA

15401 DETROIT AVE., LAKEWOOD, OHIO 44107

ADAS E. MALĖNAS - Agentas

Telefonas: Office 228-9500

Namų 467-4548

Komercinio, privataus turto, automobilių ir kitų rūšių draudimas. Atstovaujame virš dvidešimt draudimo kompanijų.

CLEVELANDE IR APYLINKĖSE

• INGRIDA BUBLIENĖ — Clevelande įvykusiame Greater Cleveland Congress of International Women's Year — vadovavo simpoziumui 'Ethnic Women the Builder of America'. Šio simpoziumo metu ji taip pat pristatė lietuvių moters įnašą į Amerikos istoriją. Šis suvažiavimas buvo pats gausiausias moterų suvažiavimas.

• VENGRŲ bendruomenė šį sekmadienį lapkričio 9 d. 4 val. p.p., Holiday Inn, 1111 Lakeside, Clevelande, rengia vengrų revoliucijos 19 metų minėjimą į kurį kviečiami visų tautybių atstovai pagerbti tuos, kurie 1956 m. žuvo dėl laisvės. Dėl smulkesnių informacijų kreiptis į dr. Paul Lote, tel. 694-2000.

• SALAMANDER batų krautuvė gavo didelius kiekius aukštos kokybės batų. Ypatingai yra gražūs ir patogūs žieminiai su šiltu pamušalu, minkštos odos batai moterims, vyrams ir vaikams.

Krautuvė, ligi Kalėdų švenčių bus atidaryta darbo dienomis nuo 9:30 ligi 5:30, o sekmadieniais — nuo 12 ligi 4 val. p.p. Krautuvės adresas: 2534 Lorain Ave.

Kuopos organizatorė ir pirmoji pirmininkė prie kuopos mirusių narių paminklinės lentos. Dešinėje dalis sukaktuvinio susirinkimo dalyvių klausosi pranešimų apie kuopos veiklą.

V. Bacevičiaus nuotrauka

Skaitykit ir platinkit
D I R V A

• A. KAZIS, iš Brooklyn Hts., Ohio, spalio 2 d. atnaujindamas prenumeratą pridėjo Dirvos atstatymui \$10 auką, kuri Dirvoje Nr. 62 buvo klaidingai įrašyta, kaip A. Kazis iš Brooklyn, N.Y. Atsiprašome.

• SALAMANDER batų krautuvė persitvarkė bendrovės pagrindais.

Dabar bendrovė vardas yra Health Cross Footwear, Inc. Prekybos vardas pasilieka tas pats: Salamander Shoes.

Bendrovės direkciją sudaro: Akvilina Gražulienė — prezidentė, Rita Karsokaite — viceprezidentė, Bronius Gražulis — sekretorius-įdinininkas.

ALRK MOTERŲ SĄJUNGOS 36 KUOPOS 45 METŲ SUKAKTIS

Š.m. spalio 12 d. Dievo Motinos N.P. parapijoje, paminėta Amerikos Lietuvių Rymo Katalikių Moterų S-gos 36 kuopos 45 metų jubiliejus šventė pradėta iškilmingomis pamaldomis. Kuopos narių delegacija atnešė paauko ti duonos iš paverptos tėvynės Lietuvos ir gėlių iš savo darželių. Solistai A. Liutkus ir A. Kavaliūnas prisidėjo prie parapijos choro savo giesmėmis.

Minėjimas įvyko 4 val. parapijos salėje, kuri atidarė kuopos pirmininkė E. Nainienė. Gražiai pagerbtos mirusių kuopos narės. Salėje buvo patatyta didžiulė, labai meniškai S. Radzevičiūtės

paruošta memorialinė lenta su auksinėmis raidėmis įrašytomis 22 mirusių narių pavardėmis. Įrašas sakė: 'Viešpatie, jos gyveno tavo žemės soduose.' Pagerbiant jų atminimą, pirmoji kuopos pirmininkė S. Greičienė ir S. Radzevičiūtė uždegė žvakes prie tos lentos, kleb. kun. G. Kijauskas sukalbėjo maldą, o visi minėjimo dalyviai sugiedojo Marijos giesmę.

Meninę programos dalį atliko Clevelando Vyrų Oktetas ir solistė Irena Grigaliūnaitė, vadovaujant ir pianu palydint R. Babičkui. Programos vedėja O. Jokūbaitienė rado daug gerų ir nuoširdžių žodžių šiam veikliam ir muzikiniai pajėgiam oktetui. Jie padainavo daugiau kaip 20 dainų, jų tarpe 7 dainas sukurtas M.K. Čiurlionio. Visas repertuaras buvo šiltai publikos priimtas. Ir mačiau, kaip 70-80 metų amžiaus kuopos veteranės su dideliu džiaugsmu glausėsi skambių okteto dainų, gal prisiminusios ir savo toli pasilikusias jaunystės dienas...

Po meninės programos įvyko vaišės, kurių metu išklausyta trumpa, bet daug pasakiusi klebono kun. G. Kijausko, SJ. paskaita. Po jos kuopa įteikė savo dvasios vadovui kun. G. Kijauskui dovaną — nepaprastai gražią tautinių raštų stulą. Kuopos įkūrimo istoriją ir jos ankstyvesnių laikų veiklos apžvalgą padarė pirmoji kuopos pirmininkė S. Greičienė. Kuopa buvo įsteigta 1930 m.

sausio 18 d. Jos narių skaičius iš 16 išaugo iki 80. Tikslu paremti tada dar kūrybos stadijoje buvusią naująją lietuvių parapiją, kuopa rengusi daug parengimų ir sukėlusį nemažą lėšų.

Vėliau kuopos darbų apžvalgę tėsė O. Jokūbaitienė. Kuopa aktyviai rėmusi parapijos bažnyčios, klebonijos, seselių namų ir salės statybai, rėmusi parapijos chorą, Vaidilos teatrą, rūpinosi labdaryste ir švietimu. Jos pastangomis buvo įkurta ir šv. Kazimiero lituanistinė mokykla. Kuopos narės pranešė pareiškė nuoširdžią padėką. Paminėjo tik nedau gelį — O. Mikelionienę, A. Navickienę, vargonininkę R. Brazaitienę, E. Nainienę. Taip pat išreiškė padėką J. Sadauskui, J. Kazėnui, A. Liutkui ir A. Kavaliūnui.

Sveikino žodžiu: LB Clevelando Apylinkės valdybos vardu P. Karalius, Clevelando Skautininkių D-vės — S. Radzevičiūtė, Clevelando ateitininkijos — K. Vaičieliūnienė. Šv. Kazimiero mokyklos direktorė V. Augulytė išreiškė padėką buvusiai kuopos pirmininkei O. Jokūbaitienei už įkūrimą šv. Kazimiero lituanistinės mokyklos.

Prie skanių vaišių stalų ir kavutės praleista keletas malonių valandų, pasidžiaugta darbščios kuopos nueitu keliu ir palinkėta tolimesnės sėkmės jų ateities sumanytiems ir darbams. (pk)

CLEVELANDO LIETUVIŲ DIENOS

Šeštadienį, lapkričio 8 d. 7 v.v.

Dievo Motinos N.P. parapijos salėje

VARPO CHORO KONCERTAS

60 DAINININKŲ IŠ TORONTO. DIRIGENTAS J. GOVEDAS. DIDŽIULIS REPERTUARAS PARINKTŲ MŪSŲ KOMPOZITORIŲ DAINŲ MIŠRIAM IR MOTERŲ BEI VYRŲ CHORAMS. CHORINĖS IŠTRAUKOS IŠ POPULIARIŲ OPERŲ.

PO KONCERTO — MALONUS POBŪVIS, VAIŠĖS, PASILINKSMINIMAS: ŠOKIAI, LOTERIJA, BARAS IR T.T.

SALĖJE VIETOS NUMERUOTOS. TIKSLU SUTAUPYTI LAIKO SAU IR RENGĖJAMS IR GAUTI NORIMAS VIETAS SALĖJE PATARTINA UŽSISAKYTI BILJETUS IŠ ANKSTO PAS:

G. Kudukienė	- 486-5965	J. Žilionį	- 486-5275
R. Tatarūnienė	- 531-5924	B. Gražulį	- 741-1782
J. Malskį	- 486-9165	V. Bacevičių	- 481-1016

Bilietų kainos nuo 2 iki 6 dol. Norintieji prisidėti prie didžiojo vaišių stalo praneša iki lapkričio 5 d. užsisakydami bilietus.

SEKMADIENĮ, LAPKRIČIO 9 D. nuo 11 iki 6 v.v. toj pat salėje

DAILĖS DARBŲ PARODA

Daugybė dailių paveikslų, turtingos gintaro dirbinių kolekcijos, audinių, medžio ir kitokių tautodailės kūrinių gausybė.

Įėjimas laisvas.

Dienų rengėja LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS CLEVELANDO APYLINKĖS VALDYBA

Banketo metu kuopos pirm. E. Nainienė įteikė kuopos dvasios vadui kleb. G. Kijauskui lietuviškais raštais išsiuvinėtą stulą. Gilumoje stovi programos pranešėja Ona Jokubaitienė. V. Bacevičiaus nuotr.

DIRVA

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

ST. LOUIS TAUTININKŲ PARAMA DIRVAI

ALT S-gos St. Louis Skyriaus surengtas rudens vakaras, įvykęs spalio 18 d. Spanish Trace svetainėje, praėjo Dirvai padėti tema.

Susirinkusieji buvo pasveikinti Skyriaus pirm. inž. Johno Gumbelvičiaus ir visi pakviesti prie skoningai papuoštų ir gardžiai paruoštų vaišių. Tai padarė ir suaukoko skyriaus narės ponios: Olga Dagienė, Anelė Gumbelvičienė, Mėta Kikutienė, Anė Lujienė, Aldona Švarcienė, Marija Vaitkuvienė, Vanda Tervydienė ir Agota Tiškuvienė.

Vakarui pajvairinti p. Matulytė padainavo porą dainų ir p. Vaitkuvienė padeklamavo.

Loterijoje laimingiausia pasirodė p. Lauciuvienė iš Mt. Olive, grįžusi su šampano bonka.

Po vaišių svečiai dar smagiai pasižokė bei prie gėrimų padiskutavo Dirvą ištikusias bėdas ir prisidėjo prie jų išsprendimo. Visas pelnas (\$335.00) siunčiamas Dirvai.

AUKOS DIRVOS ATSTATYMAI

B.B. Kasakaičiai	500.00
Chicago, Ill.	
J. Maurukas	500.00
Elyria, O.	
A. Rukšėnas	20.00
Mentor, O.	
P. Paprockas	25.00
Forest Hill, NY	
A. Augustinas	10.00
Chicago, Ill.	
P. Butkus	13.00
Berkley, Mi.	
K. Narbutaitis	10.00
Mayfield Hts., O.	
LB Apylinkės Valdyba	20.00
St. Petersburg, Fl.	
J. Kaributas	7.00
Los Angeles, Ca.	
R. Mulokas	25.00
Los Angeles, Ca.	
A. Murelis	10.00
Chicago, Ill.	

TAURIAM LIETUVIUI IR MIELAM
MŪSU BICILIUI

VINCUI MAŠALAIČIUI

MIRUS, DIDŽIĄ ŠIRDGĖLĄ IŠTIKUSIUS
JO ŽMONĄ BRONĘ, SŪNU PUTINĄ SU
ŠEIMA IR KITUS ARTIMUOSIUS LABAI
UŽJAUČIAME IR KARTU SIELVARTAUJAME

VALERIJA IR BRONIUS NEMICKAI

A.A.

ONAI DIDŽBALIENEI

MIRUS, JOS DUKRAI MARIJAI IR
ŽENTUI VACLOVUI VALIAMS
REIŠKIAME NUOŠIRDŽIĄ UŽUOJAUTĄ
IR KARTU LIŪDIME

ELENA IR POVILAS MIKŠIAI

LEONARDUI GARBALIAUSKUI

MIRUS, REIŠKIAME GILIĄ UŽUOJAUTĄ
BRANGIAI PONIAI KASEI, LELEI,
RIČARDUI IR LEONARDUI IR KARTU
LIŪDIME

JANINA ŪSIENĖ,
VYTAS IR GRAŽINA
SU ŠEIMOMIS

TAURIAM LIETUVIUI KOMPOZITORIUI
JONUI ZDANIUI

MIRUS, JO ŽMONAI JULIJAI, SŪNUI ALMIUI
IR KITIEMS ARTIMIESIEMS UŽUOJAUTĄ
REIŠKIA IR SKAUSMU DALINASI

VALIUKĖNU ŠEIMA

A. Milaknis	10.00
Santa Monica, Ca.	
V. Plukas	5.00
Santa Monica, Ca.	
A. Sajus	10.00
Los Angeles, Ca.	
C. Černiauskas	5.00
Santa Monica	
Santa Monica, Ca.	
M. Pasker	10.00
Santa Monica, Ca.	
K. Dabulevičius	15.00
Chicago, Ill.	
V. Valys	15.00
Cleveland, Ohio	
Z.G. Sabataičiai	10.00
Hollywood, Fla.	
A. Rugens	2.00
New Britain, Conn.	
Lietuvių Tautinis	
Akademinis Sambūris	50.00
Chicago, Ill.	
A. Zapareckas	10.00
Roal Oak, Mi.	
R.E. Isduniai	7.00
Cahokia, Ill.	
Wisconsin Lietuvių	
Dienos Komitetas	10.00
G. Valiukėnas	25.00
Chicago, Ill.	
K. Žilinskienė	25.00
Hollywood, Fla.	
J. Grigaitis	50.00
Chicago, Ill.	
J. Šarūnas	2.00
Dearborn Hts., Mi.	
A. Kazis	10.00
Brooklyn Hts., O.	
A.V. Butkai	300.00
Cleveland, o.	
J.B. Palukaičiai	100.00
Cleveland, O.	
V.S. Gedgaudai	100.00
Cleveland, O.	
R. Liauba	100.00
Cincinnati, O.	
A. Ereminas	10.00
Thomaston, Conn.	
K. Stundžia	10.00
St. Catharines, Ont.	
DLK Birutės Sk. Vald.	25.00
Los Angeles, Ca.	
A. Tamulis	7.00
Cleveland, O.	
A. Puškoriūtė	25.00
Cleveland, O.	
B.E. Malcanai	25.00
Cleveland, o.	
V. Bačanskas	7.00
Baltimorė, Md.	
Detroito Lietuvių	
Kultūros Klubas	50.00
P. Karosas	7.00
New Britain, Conn.	
ALT S-gos Skyrius	335.00
St. Louis, Ill.	
G. Motiejaitis	20.00
Collinsville, Ill.	
D. Venclauskaitė	25.00
Wolcott, Conn.	
A. Jucaitis	10.00
Cleveland, O.	
M. Barniškaitė	10.00
Cleveland, o.	

• VLIKO seimas šiemet įvyks Brooklyne, Kultūros židiny, lapkričio 29-30 d.d. Šiame seime dalyvaus ir S. Lozoraitis, Jr. atvykęs iš Romos.

• INŽINIERIŲ ir Architektų S-gos New Yorko skyriaus naują valdybą sudaro: pirm. J. Butkus, sekr. J. Zabelskis, išd. A. Mačionis. Skyrius yra paaugojęs Tautos Fondui \$1000 ir žurnalui Technikos žodis — \$125.

Skaitykit ir platinkit
D I R V A

Detroito lietuviai

ANTANAS GRINIUS

RUDENS VAKARAS

Tradicinis rudens balius rengiamas Jūrų šaulių 'Švyturio' kuopos įvyks lapkričio 8 dieną 7 v.v., Lietuvių Namuose.

Toronto teatras 'Aitvaras' suvaidins dviejų veiksmų komediją 'Generacijos medis'. Po vaidinimo vaisės ir šokiai. Įėjimas 6 doleriai.

MINĖSIME M.K. ČIURLIONĮ

M.K. Čiurlionio 100 metų gimimo sukakties minėjimas Detroito įvyks gruodžio 7 d. šia tvarka:

10:30 visose trijose lietuvių parapijų bažnyčiose atlaikomos mišios už M.K. Čiurlionį.

3 val. p.p. akademija ir meninė dalis Merčy kolegijos McAuley auditorijoje.

Paskaitą skaitys dr. Liuda Allson-Laurinavičienė, Bowling Green universiteto profesorė. Paskaitos metu bus rodomas filmas apie Čiurlionį.

Pianistas Vytautas Smeton atliks M.K. Čiurlionio kompoziciją, o muz. S. Sležio vadovaujamas moterų choras padainuos keletą Čiurlionio harmonizuotų liaudies dainų.

Minėjimą rengia spec. komitetas. Programą tvarko S. Kaunelienė, L. Heiningas ir J. Mikaila.

KULTŪROS KLUBO VEIKLA

Detroito Kultūros Klubas valdyba posėdžiavo spalio 19 dieną šv. Antano parapijos mokyklos patalpose. dalyvavo: vicepirmininkė Stefa Kaunelienė, R. Bilaitienė, V. Tamošiūnas, J. Augaitis, J. Švobienė, J. Švoba, A. Sukauskas ir A. Grinius.

Kultūros Klubas pirmininkui Antanui Musteikiui negalint atvykti, posėdį pravedė V. Tamošiūnas, sekretorais A. Grinius.

Pranešimą apie dalyvavimą Tarptautinio Instituto su ruoštoje Old World Markete padarė vicepirm. S. Kaunelienė.

Lietuvių kambarys buvo turtingas ir gražus. Instituto susirinkime direktorius apie šį lietuvių kambarį taip

išsireiškė: 'Lietuviai taip gražiai įrengė savo kambarį ir surengė tokią puikią parodą, kokios mes dar nebuvo matę.' Pinigo mes joje daug nepadarėme, bet labai gražiai reprezentavome lietuvių. Algis Vaitėkaitis pasiėmė atostogas ir jas praleido dirbdamas ir puošdamas lietuvių kambarį. Kastulė Kirvilaitienė parengė lėlėmis rūbus. Rūbai buvo meniškai ir gražūs. Antaninos Jonynienės kalėdų eglutė visiems krito į akis. Dauguma lankytojų ją apžiūrino ir grožėjosi. Lietuvių kambario įrengime ir parodos metu talkininkavo: R. Bilaitienė, V. Tamošiūnas, A. Grinius, L. Mingėlienė, V. Norvilaitė, R. Juškaitė, S. Bitlerienė ir J. Augaitis. Fotografai: K. Sragauskas ir J. Maršalkovičius.

Į Kultūros Klubo atsišaukimą, kad lietuviai paaugotų ar paskolintų eksponatų, rengiamai JAV 200 Nepriklausomybės sukakties proga parodai, daug lietuvių atsiliėpė ir labai gražių eksponatų padovanojo ar paskolino: dr. B. Girnienė, V. Osteikienė, S. ir B. Tatarūnai, J. Murnas, V. Tamošiūnas, J. Baublys, P. Dalinis, J. Petrauskas, s. Bulgarienė, D. Janienė, F. Blauzdys, J. Preibys, O. ir J. Ribinskai, J. Kizienė, p. Valiukienė, S. Urbonienė. Foto nuotraukas: A. Sukauskas, V. Tamošiūnas, K. Sragauskas, J. Urbonas, A. Norus, P. Zaranka, S. Šližys, F. Motuzas, S. Kaunelienė, A. Dainius ir kiti.

Eksponatai nuvežti į Istorijos muziejų ir ten bus su ruošta 50 tautybių paroda.

Iždininkui Juozui Augaičiui padarius pranešimą, buvo nutarta paskirti aukų: - Nuo gaisro nukentėjusiai Dirvai \$50, Čiurlionio komitetui \$10, 'Lietuvių Melodijos' radijo valandėlei \$10, ir 'Lietuvių Balsas' radio valandėlei \$10.

• Apdraudos reikalais geriausius patarnavimus gaukite kreipdamiesi į Z. Obelenį tel. 531-2211.

• Perkant ar parduodant namus, prašome kreiptis pas Čipkus Realty, 31715 Vine St., Willowick, Ohio 44094. Tel. 943-0910.

A. PETRIKONIO KŪRINIŲ PARODA

RENGIAMA LAPKRIČIO 15-16 D.D.

KULTŪROS ŽIDINIO DIDŽIOJE SALĖJE,
BROOKLYN, N. Y.

PARODĄ RENGIA NEW YORKO NEOLITUANAI

ATIDAROMA LAPKRIČIO 15 D. 7 V. V.

Atidarymo kalbą pasakys dr. ALGIS MATJOŠKA,
New Yorko neolituonų pirmininkas.

Lankymo valandos: šeštadienį nuo 12 iki 10 v.v.
sekmadienį nuo 12 iki 9 v.v.